

Routledge Contemporary South Asia Series

NATIONALISM IN INDIA

TEXTS AND CONTEXTS

Edited by Debajyoti Biswas and John Charles Ryan

ROUTLEDGE

First published 2022

By Routledge

2 Park Square, Milton Park, Abingdon, Oxon OX14 4RN

and by Routledge

605 Third Avenue, New York, NY 10158

Routledge is an imprint of the Taylor & Francis Group, an informa business

© 2022 selection and editorial matter, Debajyoti Biswas and John Charles Ryan; individual chapters, the contributors

The right of Debajyoti Biswas and John Charles Ryan to be identified as the authors of the editorial material, and of the authors for their individual chapters, has been asserted in accordance with sections 77 and 78 of the Copyright, Designs and Patents Act 1988.

All rights reserved. No part of this book may be reprinted or reproduced or utilised in any form or by any electronic, mechanical, or other means, now known or hereafter invented, including photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, without permission in writing from the publishers.

Trademark notice: Product or corporate names may be trademarks or registered trademarks, and are used only for identification and explanation without intent to infringe.

British Library Cataloguing-in-Publication Data

A catalogue record for this book is available from the British Library

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Names: Biswas, Debajyoti, editor. | Ryan, John (John Charles) (Poet), editor.

Title: Nationalism in India : texts and contexts / edited by Debajyoti Biswas and John Charles Ryan.

Description: London ; New York, NY : Routledge, Taylor & Francis Group, 2022. | Series: Routledge contemporary South Asia series | Includes bibliographical references and index.

Identifiers: LCCN 2021015602 | ISBN 9781032015446 (hardback) | ISBN 9781032020044 (paperback) | ISBN 9781003181408 (ebook)

Subjects: LCSH: Nationalism–India. | Nationalism in literature. | Indic literature–History and criticism.

Classification: LCC DS480.45 .N32915 2022 | DDC 320.540954–dc23
LC record available at

ISBN: 978-1-032-01544-6 (hbk)

ISBN: 978-1-032-02004-4 (pbk)

ISBN: 978-1-003-18140-8 (ebk)

DOI:

Typeset in Times New Roman
by KnowledgeWorks Global Ltd.

vi	<i>Contents</i>	
8	Nationalism through the glorification of a precolonial Indian past in the work of <i>Chandamama</i>	112
	ALOYSIUS SEBASTIAN	
9	Re-examining nationalism and Hindu religious rhetoric in India: A reading of Arundhati Roy's <i>The Ministry of Utmost Happiness</i>	130
	ANJAN SAIKIA	
10	Unacceptable citizens: Queer communities and homonationalism in India	149
	HIMADRI ROY	
11	The “queer nation” – moving beyond boundaries?: A study of select South Asian novels	160
	PRATUSHA BHOWMIK	
12	The expression of ecological nationalism in the lyrical narratives of Bhupen Hazarika	177
	PANKAJ JYOTI GOGOI	
13	“This Is Our Homeland. Out With Foreign Infiltrators”: A study of geography, nationalism and ethnicity in Mitra Phukan's <i>The Collector's Wife</i>	195
	ANINDYA SUNDAR PAUL	
14	Reconfiguring Indian nationalism	208
	DEBAJYOTI BISWAS	
	<i>Index</i>	241

9 Re-examining nationalism and Hindu religious rhetoric in India

A reading of Arundhati Roy's
The Ministry of Utmost Happiness

Anjan Saikia

The objective of the chapter is to engage with the larger political realities of post-colonial India and the emergence of nationalism as a divisive problem after the rise of the Hindu fundamentalism. The chapter looks into issue of the rigid and provocative ideology associated with the Hindu fundamentalism and the widening disharmonies in the wake of such practices on the basis of the reading of Arundhati Roy's *The Ministry of Utmost Happiness*. The chapter delves deeply into the unprecedented growth of Hindu nationalism in India in the new millennium and the resultant increasing disharmony between the Hindus and the Minority Others, especially the Muslims through illustrations from the chosen novel.

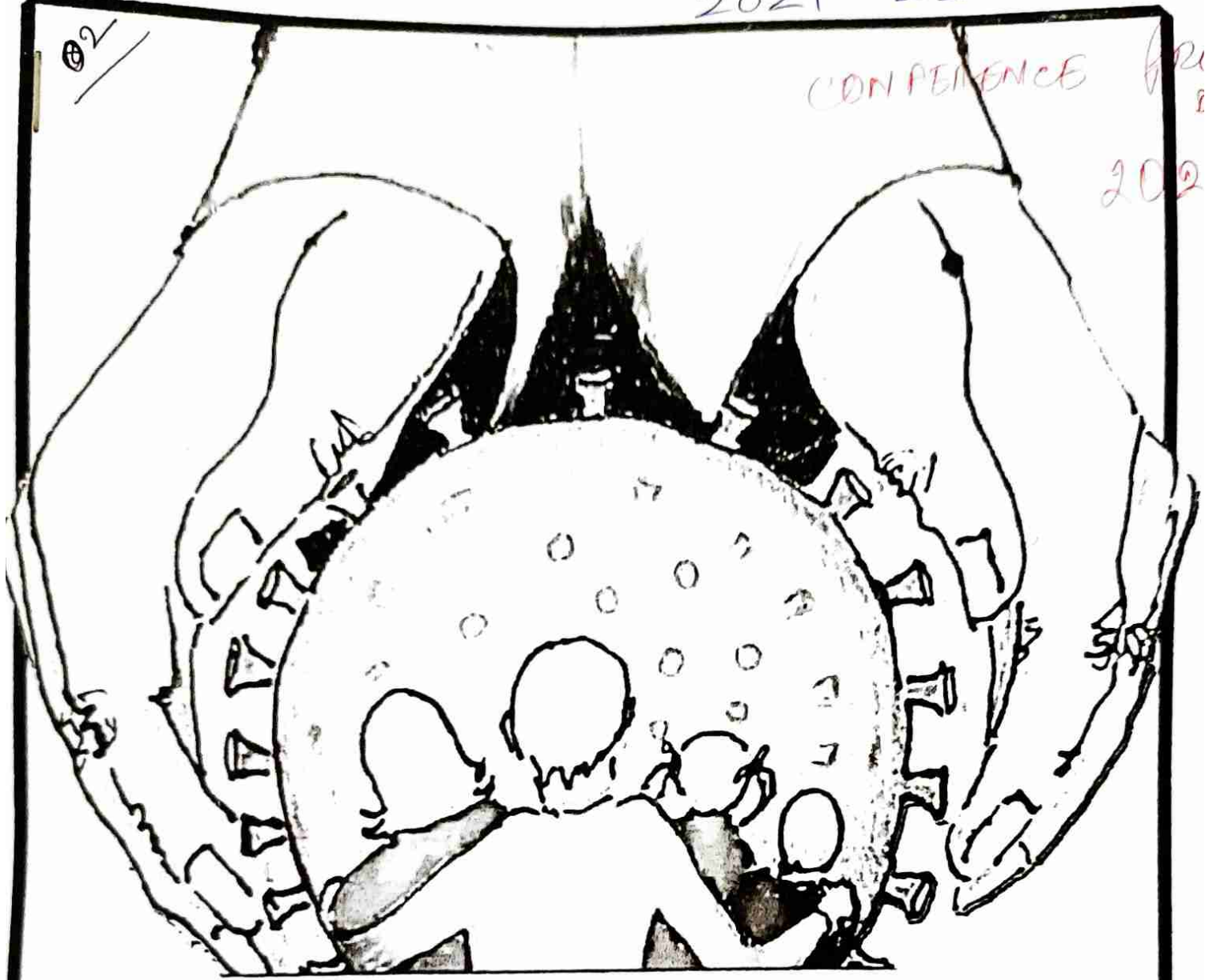
The Ministry of Utmost Happiness, published in 2017, is the second novel of Arundhati Roy, an Indian novelist and activist of international fame. The novel graphically encapsulates the political, social and everyday realities of the Indian nation state especially of the last five decades. The novel skilfully decodes the various incidents and their crucial ramifications in the history of post-independent India. The novel is set in the old city of Delhi and extended subsequently to the Kashmir valley. The work covers a wide range of issues plaguing the Indian nation in the second half of the twentieth century and the current millennium as well.

India is known for her secularism and tolerance, and therefore, the events and policies of various governments in post-independent India have become subjects of intense scrutiny and discussions. Issues like the declaration of emergency and suspension of democracy during 1975–77, the rapid growth of Hindu fundamentalism, the growing acrimony between the Hindus and the Muslims in the wake of Hindu nationalism and the failure of the state in alleviating the poverty in the post-1990s, have received immense attention from all quarters of society in the history of independent India. Roy's novel describes independent India especially from the time of emergency to the present through the narration of the protagonist Anjum, a Muslim by birth and hermaphrodite in nature. Through the narration of Anjum and descriptions of other characters like Tilottama, Musa, Yeswi, Jebeen, Naga and Saddam, Roy recreates the situations of modern India with immaculate vividness and graphic representations. The novel unfolds the transforming face of the Indian democracy

2021-22

CONFERENCE

202

Post Pandemic Literary and Cultural Perspectives

Edited by
Gyanabati Khuraijam

ARTS LIBRARY
SERIALS ACQUISITION
KANSAS STATE COLLEGE
LIBRARY, 2020-
18-11-2020
7263201

Post Pandemic Literary and Cultural Perspectives

First Edition

Edited by

Gyanabati Khuraijam

Iterative International Publishers

Title of the Book: Post Pandemic Literary and Cultural Perspectives

First Edition -2022

Copyright-2022 © Authors and Editor

Editor

Gyanabati Khuraijam, Assistant Professor (Grade D), Department of Management, Humanities & Social Sciences, NIT Agartala, PO – NIT Agartala, Jirania, Tripura West.

No part of this book may be reproduced or transmitted in any form by any means, electronic or mechanical, including photocopy, recording or any information storage and retrieval system, without permission in writing from the copyright owners.

Disclaimer

The authors and editors are equally responsible for the contents published in this book. The publisher don't take any responsibility for the same in any manner. Errors, if any, are purely unintentional and readers are requested to communicate such errors to the editors or publishers to avoid discrepancies in future.

ISBN: 978-1-68576-380-0

MRP Rs. 399/-

Publisher, Printed at & Distribution by:

Selfypage Developers Pvt. Ltd.,

Paisley Circle, Novi, Michigan, USA.

&

Pushpagiri Complex,

Beside SBI Housing Board,

K.M. Road, Chikkamagaluru,

Karnataka, India.

Tel.: +91-8861518868

E-mail: info@iiponline.org

IMPRINT: I I P Iterative International Publishers

Acknowledgement

The concept of this book came from a conference organized on the theme “Post Pandemic Perspectives: Reflections and Realities” in August 2022 by the Department of Management, Humanities and Social Sciences at National Institute of Technology (NIT) Agartala, India. The overwhelming response to our invitation resulted in a healthy debate of over a hundred and fifty participants. Our reviewers had to undergo rigorous and harsh selection process to pick these research papers to be included in this book.

I express my gratitude and heartfelt congratulations to all the authors without whose contribution this work would not have seen the light of day. I would also like to acknowledge the support of my institute, NIT Agartala, India, and particularly my department that made the conference a success. My sincere thanks also goes to Mr. Atri Majumder for the active support and help throughout the process of editing and publishing the book. And I express my profound gratitude to IIP for bringing out this volume.

Gyanabati Khuraijam

Chapter 9.	The Manifest, the Latent and the Metaphorical: Violence in the Post-Pandemic World	62
 <i>Angshuman Mukhopadhyay</i>	
Chapter 10.	Covid-19 and the Abduction and Abjection of the Body: Re-reading <i>The Interesting Narrative of the Life of Olaudah Equiano</i> in the Shadow of the Pandemic	69
 Madhuchhanda Ray Choudhury	
Chapter 11.	Post Pandemic Perspective: Has Covid-19 widened the gender gap?	79
 <i>Pritha Biswas</i>	
Chapter 12.	Impact of Pandemic on Women: A Cartographical Representation	89
 <i>Santanu Panda & Shri Krishan Rai</i>	
Chapter 13.	Re-locating Pandemic in Literature: A Study on Karen Malpede's play <i>Troy Too</i>	95
 <i>Suphita Pal & Dhishna Pannikot</i>	
✓ Chapter 14.	The Contexts of Unsettling Human Race and Pandemic Rethinking in Eugene Ionesco's <i>Rhinoceros</i>	102
 <i>Anjan Saikia</i>	
Chapter 15.	Defining <i>Azadi</i> in the Time of Catastrophe: The Political Essays of Arundhati Roy	117
 <i>Jagriti Sengupta</i>	
Chapter 16.	Digital Aging: Understanding the Post-Pandemic Digital Culture among the Elderly in Kolkata, India	124
 <i>Ahana Choudhury</i>	
Chapter 17.	Extraordinary Catastrophe of Ordinary People: Migration, Survival, and Uncertainties in India during and after the Covid-19 Pandemic	137
 <i>Vineet Kumar</i>	

Chapter 14

The Contexts of Unsettling Human Race and Pandemic Rethinking in Eugene Ionesco's *Rhinoceros*

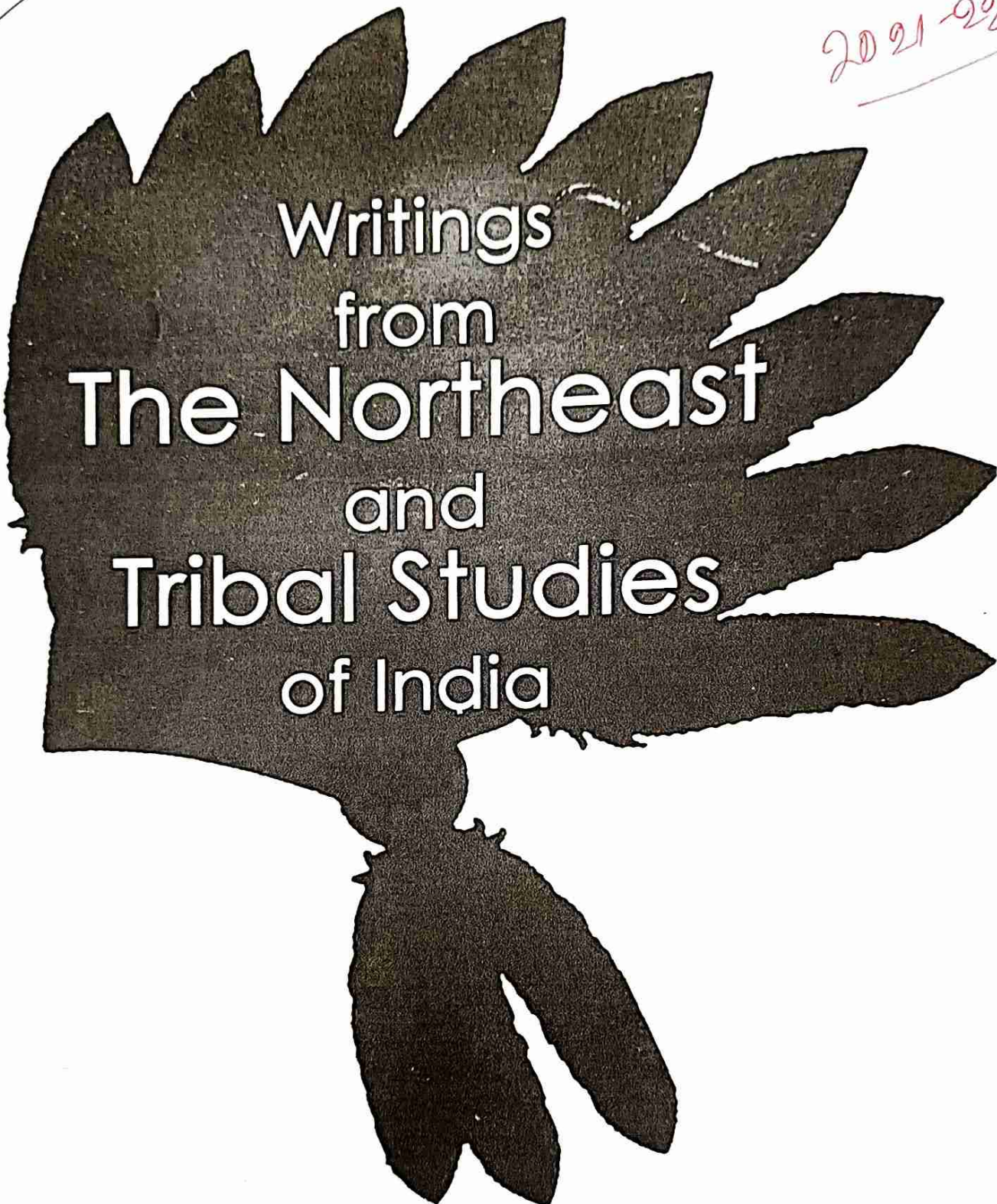
Anjan Saikia

14.1 Introduction

Recent interests in the discourse of diseases like Covid-19, Ebola, HIV/AIDS, etc. have raised serious questions regarding the history of “human infectious diseases” (Barnes 14). Intense discussions surrounding the evolution of various infectious diseases have tried to arrest the factors that have facilitated such diseases along with locating the root causes. Rigorous discussions on disease have brought into light various perspectives ranging from medical to human behaviour on the planet. Such discussions have remarkably brought into light the effects caused by major diseases in human civilization, evolution as a species, etc., and have highlighted “the interaction between human behaviour and the evolution of certain human diseases” (Barnes 14). Given that backdrop, the Covid-19 pandemic that shook the entire world merits serious discussion and scrutiny.

Throughout human history, the world has experienced numerous epidemics/pandemics and has witnessed their devastating consequences. Despite having a prolonged history of diseases and handling of those, the Covid-19 pandemic jolted the nations beyond borders and forced people to exercise social distancing, turning lives difficult on an unprecedented scale. The ferocity of the pandemic was such that nation after the nation resorted to the closure of all activities including economic and was compelled to seek remedy in a frenzied way. Mounting cases of illness across the world and piling up of deaths radically changed modes of human living, and put serious questions on humans as a species and their behaviour on earth, the meaning of ‘life’, and the relationship between man and nature. It is in this context that the discourse of anthropocentrism requires mention and contextualization. Against such a backdrop, this paper seeks to portray the collective psychosis that humanity encountered in the wake of the Coronavirus pandemic and the increasing rethinking of anthropocentrism based on a re-reading of Eugene Ionesco’s famous play *Rhinoceros* (1959). Applying the discourse of anthropocentrism, the paper argues that the pandemic has exposed the vulnerability of human existence on earth and has pointed out the necessity to rethink human behaviour and their relationship with other organisms of the universe. Through re-contextualization and re-reading of the events narrated in *Rhinoceros* from an anthropocentric perspective, the paper debunks the repercussions of an anthropogenic worldview and accentuates on converting the

Book chap
2021-22

Writings
from
The Northeast
and
Tribal Studies
of India

Editors:
Abhilasha Phukan
Anwasha Gogoi

Preface by : Dr. Amorjit Saikia

Writings from the North East and Tribal Studies of India : A collection of articles, edited by Abhilasha Phukan and Anwasha Gogoi and published by Purbayon Publication, Panbazar, Guwahati-1, Assam, India

First Edition : July, 2021

₹ 450/-

ISBN : 978-93-90919-80-2

Writings from the North East and Tribal Studies of India

Copyright@ Editors, 2021

First Edition :

July, 2021

Cover design : Abhijit Bora

Price: 450/-

Published by:

Purbayon Publication

Jaswanta Road, Near Panbazar Aadarsha Prathamik Vidyalaya

Panbazar, Guwahati- 1, Assam

Email-purbayonindia21@gmail.com

website: purbayonpublication.com

Contact No. +91- 9864422157

Concerned authors are solely responsible for their views, opinions, policies, copyright infringement, legal action, penalty or loss of any kind regarding their articles. Also, the preface is only a reflection of the articles written by the contributors and by no means, adhere or propagate personal views of the writer. Neither the publisher nor the editors will be responsible for any penalty or loss of any kind if claimed in future.

- ◆ **Textualizing and Negotiating Reality : Exploring the Lives of Women during Times of Conflicts in Arupa Patangia Kalita's Story of Felanee and Temsula Ao's These Hills Called Home /52**
Barasha Lahkar
- ◆ **Insurgency and the Problematics of Identity in Nagaland: A Reading of Temsula Ao's These Hills Called Home: Stories From a War Zone /61**
Anjan Saikia
- ◆ **Love, Womanhood and Marginalization: A Study of Mamang Dai's Stupid Cupid /69**
Anwasha Gogoi
- ◆ **Claims of Tribal Political Identity and Possibilities of 'Tribal English': Exploration in Selected Tribal Translations /76**
Muhammed Jabir MP
- ◆ **A Polyphonic Narrative: Reading Insurgency In the short stories of Arumi Kashyap's anthology "How To Tell The Stories Of An Insurgency" /83**
Chandamita Basumatary
- ◆ **Kynpham Sing Nongkinrih's Portraiture of Sohra: A Study of his poems ' A Day in Sohra ' and ' The Ancient Rocks of Cherra' /89**
Mintu Nath
- ◆ **Representation of the Troubled Land in Malsawmi Jacob's Zorami: A Redemption Song /96**
Raam Kumar T. & Dr. B. Padmanabhan
- ◆ **The Underrepresentation and Assimilation : Understanding the literary decline of marginalized Ethnic Communities /105**
Abhilasha Phukan

A Book chapter by Anjan Saikia

Insurgency and the Problematics of Identity in Nagaland: A Reading of Temsula Ao's *These Hills Called Home: Stories From a War Zone*

Anjan Saikia*

The North Eastern region witnessed a lot of political unrest and violence in the past. However, it is to mention here that apart from the centre's stereotypical worldview as a violence prone region, the Northeastern region also boasts of a huge number of ethnic communities, their languages, distinct and rich cultures, and traditions as such. Among the many problems that the region has been doomed with, the aspect of identity and identity politics is certainly one of the most dominant issues, and perhaps, the biggest problem in many of the North eastern states. In fact, identity and identity politics is a very crucial area of concern in the North Eastern part of India which is also the stronghold of a huge number of ethnic communities. The problems surrounding identity have, to a huge extent, led into identity dilemma in many of the contexts. This identity dilemma among the people of the numerous groups in this part of the country has led many to wage protest against the dominants in the form of insurgency, demonstrations, and so on. Writers in English hailing from the North East have recorded these developments in their writings in a candid

*Assistant Professor, Dept. of English, Kamargaon College Golaghat, Assam.

GENDER SOCIETY and Development

Edited by
Antara Dutta
Indina Senarpi

GENDER
SOCIETY
and
DEVELOPMENT

Edited by
Antara Dutta
Indina Senarpi

Mahaveer Publications
Jain Mandir Road, Graham Bazar
Dibrugarh : 786001

The book 'GENDER , SOCIETY and DEVELOPMENT' Jointly Edited by Ms. Antara Dutta, Assistant Professor, Department of Economics and Ms. Indina Senarpi, Assistant Professor, Department of Education, Furkating College, Published By Amit Jain, Mahaveer Publications, Jain Mandir Road, Graham Bazar, Dibrugarh.

Editors :

Antara Dutta
Assistant Professor
Department of Economics
Furkating College

Indina Senarpi
Assistant Professor
Department of Education
Furkating College

Published by : Mahaveer Publications

Jain Mandir Road, Graham Bazar

Dibrugarh : 786001

E-mail : kanganbook@gmail.com

Mobile : 98644-30084

www.mahaveerpublications.com

ISBN : 978-93-89904-81-9

First published : 5th September, 2021

Cover and Design : Manjit Rajkowa

DTP : Pranjal Saikia

Price : 1000/-

Printed at : Sunbeam

1 Sankardev Path, Rupnagar, Guwahati- 32

email: sunbeampress.2007@gmail.com

(The statements and thoughts expressed in this book are totally that of the author and neither the editors nor the publisher is responsible for that.)

Content

English

Empowering Women through Schemes under BJP Regime
▶▶ *Nipan Haloi/ Mongolsing Bey // 13*

Role of women in Socio Economic Development: A Case Study in Darrang District, Assam
▶▶ *Aparupa Sarma // 29*

The Relevance and Need to Study Gender Studies: Its analysis
▶▶ *Dr. Bibeka Nanda Gogoi // 38*

Gender Equality and Development in India
▶▶ *Trishamani Deka // 49*

Status of gender inequality in assam and it's concise impact in Jorhat district.
▶▶ *Paramita Gogoi /Bornali Bora // 59*

Position of women during Vedic period : a comparison of Today's prospective.
▶▶ *Ankita Kashyap // 68*

Construction of Masculinism in 'Ankianaat'(Drama) of Mahapurush Sri Sankardeva : A Sociological Perspective Beyond Traditional Reading
▶▶ *Jayanta Dutta //75*

Role of Library in Society Development

»» *Washim Ali // 86*

Triple Talaq: Constitutional Rights from Gender Values

»» *Manash Jyoti Nath // 96*

A journey of transformation from a homemaker to entrepreneur...

»» *Pratiksha Goswami // 108*

MGNREGA: A Tool Towards Women Empowerment and Inclusive Growth in India

»» *Rakhi Puzari // 112*

Inequality as a constraint to socio-economic development : with special reference to NER

»» *Parismita Dutta // 118*

Education as the pathway towards the gender equality in the society

»» *Biswajit saikia // 134*

Social Media for Inclusive Rural Development

»» *Ranju Kumar Bharali // 143*

Exploring the issues of rural development : A study of India

»» *Bidyutt Bikash Hazarika // 148*

Witch-hunting in Assam: A study of violence against women

»» *Nidhi Gogoi // 162*

A Study on the Meira Paibi Movement: Militarised Manipur, Conflict and Women's Response and War for Survival on Two Fronts

»» *Biraj Jyoti Kalita /Ankur Saikia // 170*

A Descriptive Study on Women Participation in Agriculture in India

»» *Anshumi Dutta // 180*

Study of family system with special reference to joint family and nuclear family

▶▶ *Leela Das // 189*

Women in Ahom period: Assertion of Power in politics and religious sphere

▶▶ *Supriya Dutta // 202*

Socio-Economic Status of Women Workers of Shamnating Tea Estate of Golaghat District of Assam : A Micro-Level Study

▶▶ *Prasanna Bora, Suntoo Das // 211*

Assamese

লিঙ্গভিত্তিক সমাজতত্ত্বঃ এক আলোচনা

▶▶ ড° বঞ্জু মৰাং দলে // 223

সামাজিক, অর্থনৈতিক দিশত নাৰীৰ সৱলীকৰণ আৰু নাৰীবাদ

▶▶ পিকু মনি গোস্বামী // 228

নাৰীবাদী দৃষ্টিকোণেৰে পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজঃ এটি চমু আলোচনা

▶▶ মানৱজ্যোতি শইকীয়া // 237

পুৰুষ আৰু নাৰীৰ ভাষিক বিভিন্নতা : সমাজভাষা বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিৰে এক অৱলোকন

▶▶ মাধুৰী কোঁৱৰ // 242

ভূপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভট্টাচাৰ্য্যৰ 'অনুভৱ' উপন্যাসত লিঙ্গ-বৈষম্যৰ চিত্ৰণ

▶▶ গীতাত্মী শইকীয়া // 249

মাইনী মহন্তৰ 'স্পৰ্শ' উপন্যাসত চিত্ৰিত লৈংগিক-পৰিচয়ৰ অনুসন্ধানজনিত দ্বন্দ্ব
প্ৰসংগ : এক সংক্ষিপ্ত আলোকপাত

▶▶ মৃদুল মৰাণ // 264

About the contributors // 269

লিঙ্গভিত্তিক সমাজতত্ত্ব : এক আলোচনা

ড° বঞ্জু মৰাং দলে

সমাজতত্ত্ব আলোচনাৰ বাবে লিঙ্গভিত্তিক সমাজতত্ত্ব এক নতুন অধ্যয়ন। প্ৰাণী মাৰ্বেই লিঙ্গভিত্তিত বিভাজন আছে। এনে দৃষ্টিকোণৰ পৰা লিঙ্গভিত্তিত মানৱ সমাজক অধ্যয়ন কৰাৰ প্ৰয়োজনীয়তা আছে। ইংৰাজী Gender শব্দৰ প্ৰতিশব্দ হিচাপে 'লিঙ্গ' শব্দ ব্যৱহাৰ কৰো আৰু ইংৰাজী Sex শব্দৰো অসমীয়া প্ৰতিশব্দৰূপে 'লিঙ্গ' শব্দ ব্যৱহাৰ কৰো। কিন্তু, Gender আৰু Sex ৰ অৰ্থ একে নহয়। সেয়ে, সমাজতাত্ত্বিক অধ্যয়নত আমি Gender আৰু Sex বুজাবলৈ দুটা সুকীয়া প্ৰতিশব্দ ব্যৱহাৰ কৰাৰ দৰকাৰ।

According to Dictionary of Sociology, IF the Sex of a person has been biologically determined, the Gender of a person has been culturally and Socially constructed. নৃ-গোষ্ঠীয় পদ্ধতিবিদসকলে (Ethnomethodologists) সামাজিক লিঙ্গক ব্যক্তিসকলৰ যৌনতা নিৰূপণ কৰাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি আলোচনা কৰে। Gender as the problem how individual Sexuality is assigned সমাজতত্ত্বৰ অভিধানত Sex ৰ অৰ্থ প্ৰকাশ কৰি কোৱা হৈছে যে Sex শব্দটো পুৰুষ আৰু মহলাৰ জৈৱিক কৰ্মবিভাজন দুটা মুখ্য প্ৰস্থিতি, যি দুটা সকলো সমাজতে পোৱা যায়, তাৰ বৰ্ণনাৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

দেখা গৈছে যে সমাজতাত্ত্বিক অধ্যয়নত ব্যৱহাৰিক দিশৰ পৰা Sex মানে জৈৱিক লিঙ্গ আৰু Gender মানে সামাজিক 'লিঙ্গ' শব্দ দুটা ব্যৱহাৰ কৰিম। Sex

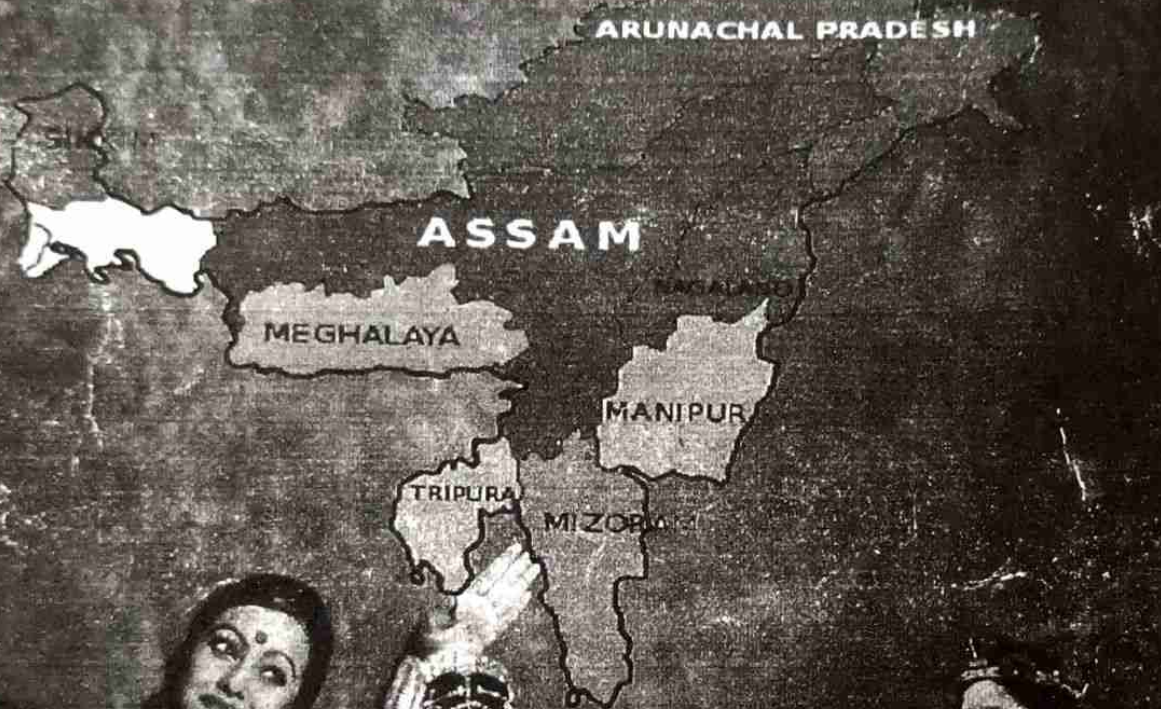
A Peer Reviewed Book

ISBN : 978-81-927985-2-3

DEVELOPMENT DYNAMICS OF WOMEN

IN NORTH EAST INDIA

(SOCIO-ECONOMIC, CULTURAL AND POLITICAL DIMENSIONS)

Editors :

Dr. Citarnoni Handique Gogoi

Mrs. Meghali Boruah

DEVELOPMENT DYNAMICS OF WOMEN IN NORTH-EAST INDIA
(SOCIO-ECONOMIC, CULTURAL AND POLITICAL DIMENSIONS): A
Peer Reviewed Book of Cell for Women Studies and Development
and Research and Publication Cell, HCDG College, Nitaipukhuri,
Sivasagar, Assam – 785671

1st Publication 2021

ISBN- 978-81-927985-2-3

Copyright : HCDG College, Nitaipukhuri

Advisory Board

President: Dr. S. Borgohain, Principal

Adviser : Phanidhar Saikia, Vice- Principal

Dr. Gitali Saikia, Associate Professor, Co-ordinator IQAC

Dr. Tarun Gogoi, Associate Professor, HOD,

Department of History, HCDG College

Editors : Dr. Gitamoni Handique Gogoi, Dept. of Political Science
Meghali Boruah, Dept. of English

Members: Dr. Diganta Gogoi, Siva Ranjan Sarmah, Manashi Gogoi,
Dr. Niva Das, Bornali Saikia Sonowal, Tinku Pegu, Dr. Leena Dutta,
Dr. L. X. Polin Hazarika

Published by Rupantar Publication, 2021

Printed at- Chandita Press, Moranhat

Disclaimer: Opinions expressed in this book are those of authors and they do not necessarily represent the views of the editors, advisory board or publisher have made every effort to ensure that the information in this journal was correct at present time, the editors and publisher do not assume and hereby disclaim any liability to any party for any loss, damage or disruption caused by errors or omissions, whether such errors or omissions result from negligence, accident or any other cause.

2021

2021
Prabha Rani Das

Contents:

- ড০ ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াৰ 'অম্ববীপ' ৰ 'মেনকা' : এক প্ৰতিবাদী সত্ৰা/
শ্ৰীমতী স্নিদ্ধা শইকীয়া/9
- জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ অভিভাষণ আৰু নাটকৰ মাজেৰে প্ৰকাশিত
নাৰী মুক্তিৰ চেতনা/ ড° পিকুমণি চুতীয়া/15
- আহোম যুগৰ ৰাজনীতিত মহিলাৰ ভূমিকা/ভাৰ্গৱ বড়া/26
- Voices of Silence: A Reading of the Narratives of Gender
Marginalization in Select Poetic Voices from Northeast India/
Gongutree Gogoi/39
- Contribution of Female Workforce and Wage Discrimination in
Summer Paddy Cultivation: A Study of the Golaghat District,
Assam / Ronjit Khanikar/49
- Women Entrepreneurs: The Present Scenario of India/ Dr. Joydev
Gogoi/75
- Problematic Issues of Women in Tea Garden Community: A Case
Study of Sessa Tea Estate, Dibrugarh District, Assam/
Bhadreswar Boruah/93
- Educational attainment and Socio- Economic status of women:
A field study / Dr. Dimpri Chakravorty/107
- An overview of female workforce participation in Assam/
Dr Nilakshi Goswami/121
- Women Empowerment and Food Security of Women: In
Reference to Special Food Security Packages for Women in
India and Assam/ Dr. Nandita Das/133
- The impact of women in social change /
Dr. Kanika Bezbarua Das/155
- Education and Women Empowerment Among the Kaivartas of
Sivasagar District of Assam (Study based on three villages of
Sivasagar District) / Probha Rani Das/168

**EDUCATION AND WOMEN EMPOWERMENT
AMONG THE KAIVARTAS OF
SIVASAGAR DISTRICT OF ASSAM
(Study based on three villages of Sivasagar District)**

Probha Rani Das

Introduction:

The men and women have equal contribution for all-round development of the society. Due to patriarchal nature of Indian society, the men are considered the real contributor for progress the whole society and the women suffer various forms of discrimination, inequalities, oppression, harassment etc. Since Vedic period, they had to acquaint own identity in the name of their father, husband or son. The women are lagging far behind from holding true power in the society including the arena of decision making. They have been discriminated all aspects like – social, political, economic, education and access to rights and so on. If we make a critical survey of the entire process it would be evident that they are in fact, a deprived section of the society. No society can flourish if the women are not given their due place in the process of development. So India is not considered the developed country after seventy years of independence. Like India, Assam is also under-developed in respect of economically, socially, educationally. Full-fledge development of India as well as Assam is not being achieved until then the women are not get sufficient education and lay emphasis on their empowerment. It is also demand of the hour to challenge the patriarchal social set up to change the position of women. Here, the education and empowerment of women is going to perceive as the means to change the traditional mindset especially among the Depressed class women. Women empowerment is possible only

06

অসমীয়া প্রকৃতি-সাহিত্য আৰু সৌম্যদ্বীপ দত্ত

সম্পাদনা

ড° অৰবিন্দ ৰাজখোৱা

শুকুতি শিৱিণী

বিপ্লবধৰিত্ৰী
সংকল্প বন্যপাখী

সৌম্যদ্বীপ দত্ত

বন্যপাখী

|| সৌম্যদ্বীপ দত্ত ||

উত্তাপিত মায়াবন

সৌম্যদ্বীপ দত্ত

অন্যতঃপৰি সৌম্যদ্বীপ দত্ত

সৌম্যদ্বীপ দত্ত

সৌম্যদ্বীপ দত্ত

সৌম্যদ্বীপ দত্ত

সৌম্যদ্বীপ দত্ত

সৌম্যদ্বীপ দত্ত

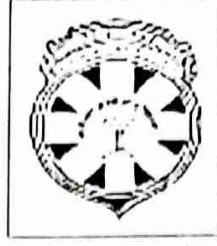
সৌম্যদ্বীপ দত্ত

সৌম্যদ্বীপ দত্ত

সৌম্যদ্বীপ দত্ত

অসম

সৌম্যদ্বীপ দত্ত

অসমীয়া প্ৰকৃতি-সাহিত্য আৰু সৌম্যদীপ দত্ত

Asomiya Prakriti-Sahitya aru Soumyadeep Dutta

A collection of critical essays About life and works of nature conservator and writer Soumyadeep Dutta, by Dr. Arabinda Rajkhowa, Head and Assistant Professor, Dept. of Assamese, North Lakhimpur College [Autonomous]; Printed at Design Space, Guwahati. PIN- 781021, Price Rupees Two Hundred Twenty Only ; First Edition : 2021.

অসমীয়া বিভাগ, নৰ্থ লখিমপুৰ কলেজ (স্বায়ত্বশাসিত)ত হৈ
নৰ্থ লখিমপুৰ কলেজ প্ৰকাশনদ্বাৰা প্ৰকাশিত
প্ৰথম প্ৰকাশ : ২০২১

পৰিবেশক : বান্ধৱ, পানবজাৰ, গুৱাহাটী

সম্পাদক : ড° অৰবিন্দ ৰাজখোৱা
সহকাৰী সম্পাদক : বিত্তু বড়া

ISBN: 978-81-925881-2-4

আৰ্হি পাঠ : বিত্তু বড়া, অনিতা বিশ্ব শৰ্মা, পূৰ্বালী বৰা, শোভাকৃষ্ণ কুৰুমা আৰু নঞ্জয় আচাৰ্য
Cover Design : Walden Creations
DTP : Mrinal Das
Printed at : Design Space, Guwahati, PIN- 781021

The book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent resold, hired out, or otherwise circulated in any form or by any means electronics, mechanical, photocopying, recording or otherwise, or stored on any retrieval system of any nature without the publisher's writing consent in form of binding cover. This right is asserted by the publisher in accordance with the Copyright Act, 1957 (as amended).

Price : ₹220/-

সূচীপত্ৰ

পাতনি

ড° অৰবিন্দ বাজাখোৱা ॥ ৭

প্ৰবন্ধাৱলী

পৰিৱেশ আন্দোলন, প্ৰকৃতি সাহিত্য আৰু সৌম্যদ্বীপ দত্ত

পংকজ কুমাৰ দত্ত ॥ ৩৯

পাৰিপাৰ্শ্বিক সাহিত্য সমালোচনাৰ আলোকত 'অৰণ্যৰ ছাঁ-পোহৰ'

পূবালী বৰা ॥ ৪৮

'অপৰূপা অৰুণাচল'ত অৰুণাচল প্ৰদেশৰ মানুহ আৰু প্ৰকৃতি

ময়ূৰী দত্ত ॥ ৬৯

'অৰণ্য পথৰ পথিক'ত পৰিৱেশ সংৰক্ষণ চেতনা

যুতিকা বৰুৱা ॥ ৭৫

'অৰণ্যাতুৰ ভ্ৰমণকথা' : এক পৰিচয়মূলক আলোচনা

ভবানী দাস ॥ ৮৪

'আমাৰ আপুৰুগীয়া স্তন্যপায়ী বন্যপ্ৰাণী আৰু তাৰ সংৰক্ষণ' : এক অধ্যয়ন

দুলুমণি বৰা ॥ ৯৪

সৌম্যদ্বীপ দত্তৰ 'মোহময়ী অৰুণাচল'

কাশ্মীৰী শইকীয়া ॥ ১০৪

অসমৰ জলচৰ চৰাই সম্পৰ্কীয় প্ৰথমখন একক গ্ৰন্থ

নমিতা কোঁচ ॥ ১১০

অসমৰ চিকাৰী চৰাই সম্পৰ্কীয় প্ৰথমখন একক গ্ৰন্থ

পঙ্কজ মৰাং ॥ ১১৪

'অৰণ্যত এখোজ দুখোজ' : প্ৰকৃতিক অনুভৱৰ অভিনৱ প্ৰয়াস

প্ৰিয়ংকা বৰা ॥ ১১৮

'ডেৰাজং' : ভ্ৰমণ সাহিত্যলৈ মূল্যবান সংযোজন

পূজা ভূঞা ॥ ১২৩

ভূটান ভ্ৰমণৰ অনুপম স্বাক্ষৰ 'বজ্ৰভ্ৰেগনৰ দেশত'

ৰাখী সোনোৱাল ॥ ১২৮

সৌম্যদ্বীপ দত্তৰ 'অসমৰ বনৰীয়া মেকুৰী'

সঞ্জয় আচাৰ্য ॥ ১৩২

সঞ্জয় আচার্য

A Book chapter by Sanjay Acharjya

সৌম্যদ্বীপ দত্তৰ 'অসমৰ বনৰীয়া মেকুৰী'

অসম উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ এখন অন্যতম গুৰুত্বপূৰ্ণ ৰাজ্য। অসমত প্ৰাচীন কালৰে পৰা বিভিন্ন আপুৰুগীয়া পশু-পক্ষী থকাৰ প্ৰমাণ পোৱা গৈছে। কেৱল পশু-পক্ষীয়ে নহয় বিভিন্ন মূল্যবান গছ-গছনি, চৰাই-চিৰিকটি, বনৰীয়া মেকুৰী ইত্যাদিৰে ভৰপূৰ অসম ঠাইখন। অৱশ্যে অসমত বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ বনৰীয়া মেকুৰী আছে যদিও এইসমূহক চৰকাৰে সংৰক্ষণৰ বাবে উপযুক্ত ব্যৱস্থা কৰা দেখা নাযায়। মুষ্টিমেয় দুই-এজন ব্যক্তি, বিভিন্ন বেচৰকাৰী সংস্থা ইত্যাদিৰ প্ৰচেষ্টাত অসমৰ বনৰীয়া মেকুৰীৰ কিছু তথ্য আৰু সংবাদ অসম, ভাৰতবৰ্ষ তথা বিশ্বৰ মানুহে লাভ কৰি আহিছে।

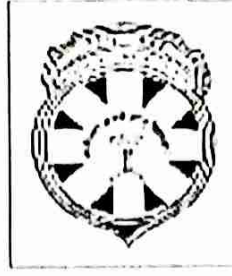
অসমৰ প্ৰকৃতিক অতি সবল ৰূপত তুলি ধৰা সাহিত্যিক হৈছে সৌম্যদ্বীপ দত্ত। তেওঁ অসমৰ ভৌগোলিক সীমাৰ মাজত বিশেষকৈ কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানকে ধৰি মানাহ ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান, সাধাৰণ বনাঞ্চল, অভয়াৰণ্য ইত্যাদিত বাস কৰা বনৰীয়া মেকুৰীৰ বৈশিষ্ট্য, খাদ্য, স্বভাৱ, বনৰীয়া মেকুৰীবোৰৰ প্ৰকাৰ, অৰ্বেধ ব্যৱসায়, অসমত বনৰীয়া মেকুৰীৰ বাবে সংৰক্ষিত অঞ্চলৰ সাম্প্ৰতিক স্থিতি ইত্যাদি বিভিন্ন দিশ সন্নিৱিষ্ট কৰি *অসমৰ বনৰীয়া মেকুৰী* গ্ৰন্থখন ৰচনা কৰিছে।

মানৱ জাতি জীয়াই থাকিবলৈ হ'লে পশু-পক্ষী আৰু বনাঞ্চল বাচি থাকিবই লাগিব। অৰণ্যবোৰে প্ৰাকৃতিক ভাৰসাম্য বৰ্তাই ৰখাৰ লগতে প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্যও বৃদ্ধি কৰে। অসম তথা ভাৰতবৰ্ষত বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ বনৰীয়া মেকুৰী পোৱাৰ দৰে পৃথিৱীৰ বিভিন্ন দেশতো বনৰীয়া মেকুৰী আছে। পৃথিৱীৰ সমগ্ৰ মেকুৰীক দুটা ভাগত ভাগ কৰাৰ কথা উল্লেখ কৰি সৌম্যদ্বীপ দত্তই কৈছে 'পৃথিৱীৰ বনৰীয়া মেকুৰীবোৰক সামগ্ৰিকভাৱে দুটা ভাগত ভাগ কৰা হয়। সৰু মেকুৰী অৰ্থাৎ 'লেচাৰ কেট' আৰু ডাঙৰ মেকুৰী অৰ্থাৎ 'বিগ কেট'। বৰ্তমান পৃথিৱীৰ মুঠ ৩৮ প্ৰজাতিৰ মেকুৰীৰ ভিতৰত মাত্ৰ ৮ প্ৰজাতিৰ মেকুৰীক ডাঙৰ মেকুৰী শ্ৰেণীত ধৰা হয়, বাকী সকলো সৰু মেকুৰী- 'Lesser Cat'।' এই ৮ প্ৰজাতিৰ বনৰীয়া মেকুৰীৰ ভিতৰত অসমত ঢেঁকীয়াপতীয়া বাঘ, নাহৰফুটুকী আৰু গোধাফুটুকী বিচৰণ কৰে। অৱশ্যে দত্তই 'তুয়াৰফুটুকী' মেকুৰী ডাঙৰ মেকুৰীৰ শাৰীত আলোচনা কৰি কৈছে 'তুয়াৰফুটুকীৰ' বিচৰণ বৰ্তমান অসমত

বর্ষগোহাত্রিৎএৎ চর্চা প্রত্যাভ্যাস

অসমীয়া বিভাগ
নগৰ প্ৰশাসন (স্বায়ত্তশাসিত)

বৰগোহাঞি চৰ্চা

Borgohain Charcha

A collection of critical essays about life and works of Homen Borgohain, edited by Bhaskar Bhuyan, Published by Dept. of Assamese, North Lakhimpur College [Autonomous], Khelmati, Lakhimpur, Assam; Printed at Design Space, Guwahati, PIN- 781021, Price Rupees Two Hundred Forty Only : First Edition : 2021.

অসমীয়া বিভাগ, নৰ্থ লখিমপুৰ কলেজ (স্বায়ত্তশাসিত)ৰ হৈ
নৰ্থ লখিমপুৰ কলেজ প্ৰকাশনৰদ্বাৰা প্ৰকাশিত
প্ৰথম প্ৰকাশ : ২০২১

পৰিবেশক : বান্ধৱ, পানবজাৰ, গুৱাহাটী

ISBN: 978-81-925881-5-5

সম্পাদনা সমিতি

উপদেষ্টা : অৰবিন্দ ৰাজখোৱা

সম্পাদক : ভাস্কৰ ভূঞা

সদস্য : পৰেশ খনিকৰ, বিতু বড়া, বিশ্বজিৎ দত্ত

Cover Design : Dr. Sanjib Borah, Cover Photograph : Utpal Datta
Printed at : Design Space, Guwahati, PIN- 781021

The book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent resold, hired out, or otherwise circulated in any form or by any means electronics, mechanical, photocopying, recording or otherwise, or stored on any retrieval system of any nature without the publisher's writing consent in form of binding cover. This right is asserted by the publisher in accordance with the Copyright Act, 1957 (as amended).

Price: ₹240.00

জীৱন আৰু স্বাস্থ্য : সমাৰ্থক নে পৰিপূৰক

চয়নিকা বৰা ॥ ৯৬

হোমেন বৰগোহাঞিৰ পত্ৰ সাহিত্য

ভাস্কৰ ভূঞা ॥ ১০০

হোমেন বৰগোহাঞিৰ কিতাপ জীৱনৰ সঞ্জীৱনী সুধা

ৰুবী বৰা ॥ ১১২

হোমেন বৰগোহাঞিৰ মই যেতিয়া ক্লাস্ত হওঁ

প্ৰাৰ্থনা দত্ত ॥ ১১৬

বৰগোহাঞিৰ সাহিত্যত সাহিত্যৰ প্ৰসংগ

ৰূপম গগৈ ॥ ১১৯

সুস্থ দেহত সুস্থ মন আৰু স্বাস্থ্য চিন্তা

বিদ্যুৎ দত্ত ॥ ১২৬

হোমেন বৰগোহাঞিৰ ভাৰতবৰ্ষ ১৯৪৭-৬৫

পুৰন্দ গগৈ ॥ ১৩০

পিতা-পুত্ৰ উপন্যাসত প্ৰজন্মৰ সংঘাত

শোভাকৃষ্ণা ফুকন ॥ ১৩৫

অনুবাদক হোমেন বৰগোহাঞি

পূবালী বৰা ॥ ১৩৮

হোমেন বৰগোহাঞিৰ গল্প : পাঠকৰ দৃষ্টিৰে

সঞ্জয় আচাৰ্য ॥ ১৪১

হোমেন বৰগোহাঞিৰ উপন্যাসত প্ৰতিফলিত গ্ৰাম্য জীৱনৰ চিত্ৰণ

ৰূপা হাজৰিকা ॥ ১৪৪

কবি হোমেন বৰগোহাঞি

ময়ূৰী দত্ত ॥ ১৪৭

হোমেন বৰগোহাঞিৰ উপন্যাসৰ ভাষাশৈলী

পবিত্ৰ তাঁতী ॥ ১৪৯

হোমেন বৰগোহাঞিৰ সাউদৰ পুতেকে নাও মেলি যায়

অভিজিৎ দাস ॥ ১৫২

হোমেন বৰগোহাঞিৰ গল্প : পাঠকৰ দৃষ্টিৰে

সঞ্জয় আচাৰ্য

সাহিত্যৰ বিভিন্ন বিধাবোৰৰ দৰেই আধুনিক অসমীয়া গল্প সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনতো হোমেন বৰগোহাঞি এটা চিৰপৰিচিত নাম। বুদ্ধোত্তৰ যুগৰপৰাই গল্প লিখিবলৈ আৰম্ভ কৰা বৰগোহাঞিয়ে গল্পৰ বিষয়বস্তু আৰু আংগিকৰ ক্ষেত্ৰত নতুনত্ব আনিবলৈ যত্ন কৰিছিল। সেয়ে ৰাজআলিৰ পৰা আঁতৰৰ অন্ধ গলিৰ মাজত সংঘটিত কিছুমান ঘটনাক অতি সাবলীলতাৰে প্ৰকাশ কৰি পাঠকক সামাজিক নীতি-শৃংখলাৰ জ্ঞান দিয়াত বৰগোহাঞি সিদ্ধহস্ত।

বৰগোহাঞিৰ প্ৰকাশিত কেইখনমান গল্প সংকলন হৈছে— 'বিভিন্ন কোৰাছ', 'প্ৰেম আৰু মৃত্যুৰ কাৰণে', 'স্বপ্ন, স্মৃতি, বিষাদ', 'গল্প আৰু নক্সা', 'অস্তিত্বৰ জ্যোতিৰ্ময় চেতনা' (সম্পা. তীৰ্থ ফুস্কন)। শক্তিশালী গদ্যৰ সাধক হোমেন বৰগোহাঞিৰ গল্পবোৰত দেখা যায় প্ৰজন্মৰ ব্যৱধান, আধুনিক আৰু প্ৰাচীনত্বৰ দ্বন্দ্ব, সমাজত নাৰীৰ ভূমিকা, চৰিত্ৰৰ মনোবৃত্তি ইত্যাদি। প্ৰজন্মৰ ব্যৱধানৰ ক্ষেত্ৰত বৰগোহাঞিৰ 'হাতী' গল্পটো বিশেষভাৱে চৰ্চিত। য'ত পুৰণি সমাজৰ প্ৰতিনিধি বলোৰাম মেধি ধনে-ধানে মৌজাখনত জাকত-জিলিকা অৱস্থাতে সেই সময়ৰ আভিজাত্যৰ প্ৰতীক হাতী ত্ৰয় কৰি নিজৰ

নতুন লেখ্যমাণ্ডল কলেজ এন্ড বিভাগ

স্নাতকোত্তর শ্রেণীৰ
প্ৰাক্তন শিক্ষার্থী সমাৰোহ

নৰ্থ লখিমপুৰ কলেজৰ অসমীয়া বিভাগ

North Lakhimpur College'r Asomiya Bibhag

A collection of historical essays about Dept. of Assamese, North Lakhimpur College [Autonomous]; Published by PALKI Publication on behalf of Ex-Students (M.A.) of Dept. of Assamese, North Lakhimpur College [Autonomous] and Printed at Saraighat Offset Press., Guwahati, PIN-781021, Price Rupees Two Hundred Fifty Only ; First Edition : 2021.

অসমীয়া বিভাগ

নৰ্থ লখিমপুৰ কলেজ (স্বায়ত্তশাসিত)

প্ৰথম প্ৰকাশ : ২৪ ডিচেম্বৰ, ২০২১

ISBN: 978-81-9498-389-7

সম্পাদনা সমিতি

উপদেষ্টা : অৰবিন্দ বাজখোৱা

সভাপতি : কল্পজিৎ সোনোৱাল

সম্পাদক : ভাস্কৰ ভূঞা

সদস্য : পৰেশ খনিকৰ, বিশ্বজিৎ দত্ত, অনিতা বিশ্ব শৰ্মা, হৰিপ্ৰভা চাংমাই,

বাসুৱ বড়া, সঞ্জয় আচাৰ্য, পূবালী বৰা, সুৰেশ দেৱনাথ, বিকাশ নেওগ

Cover Design : Arup Konwar

Printed at : Saraighat Offset Press, Guwahati, PIN- 781021

The book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent resold, hired out, or otherwise circulated in any form or by any means electronics, mechanical, photocopying, recording or otherwise, or stored on any retrieval system of any nature without the publisher's writing consent in form of binding cover. This right is asserted by the publisher in accordance with the Copyright Act, 1957 (as amended).

Price: ₹250.00

সূচী পত্ৰ

অংশ— ১

প্ৰবন্ধ

অসমীয়া বিভাগৰ স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণী : প্ৰস্তাৱনা কালৰ অনুভৱ
ড° অৰবিন্দ ৰাজখোৱা ॥ ১৫

✓ অসমীয়া বিভাগৰপৰা প্ৰকাশিত আলোচনী : এক সংক্ষিপ্ত পৰিচয়
সঞ্চয় আচাৰ্য ॥ ২০

নৰ্থ লখিমপুৰ কলেজ আৰু সাহিত্য-চৰ্চা
ভাস্কৰ ভূঞা ॥ ৩২

নৰ্থ লখিমপুৰ কলেজৰ 'গ্ৰন্থালয়' আৰু গ্ৰন্থমেলা : এক অনন্য যাত্ৰা
পূবালী বৰা ॥ ৪৫

অংশ— ২

অভিজ্ঞতা / অনুভৱ / বিশ্লেষণ

ৰোমস্থান

পূজা বৰুৱা ॥ ৫৭

প্ৰসংগ : বিজ্ঞান মানসিকতা আৰু এন. এল. কলেজৰ অসমীয়া বিভাগ
বিতু বড়া ॥ ৫৯

অনাগত দিনত অসমীয়া বিভাগৰপৰা কি আশা কৰোঁ : এটি অনুভৱ
দিপাঙ্কৰ বৰুৱা ॥ ৬২

কলিকতাত অনুষ্ঠিত হোৱা ৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়ৰ চেমিনাৰ : এটি মনোৰম অভিজ্ঞতা
জ্যোতি বড়া ॥ ৬৫

সোঁৱৰণীৰ এখিলা পাত

সংগীতা গগৈ ॥ ৬৮

নৰ্থ লখিমপুৰ কলেজৰ গ্ৰন্থমেলাৰ অনুভৱ
অভিজিৎ দাস ॥ ৭১

অসমীয়া বিভাগৰপৰা প্ৰকাশিত আলোচনী : এক সংক্ষিপ্ত পৰিচয় সঞ্জয় আচাৰ্য

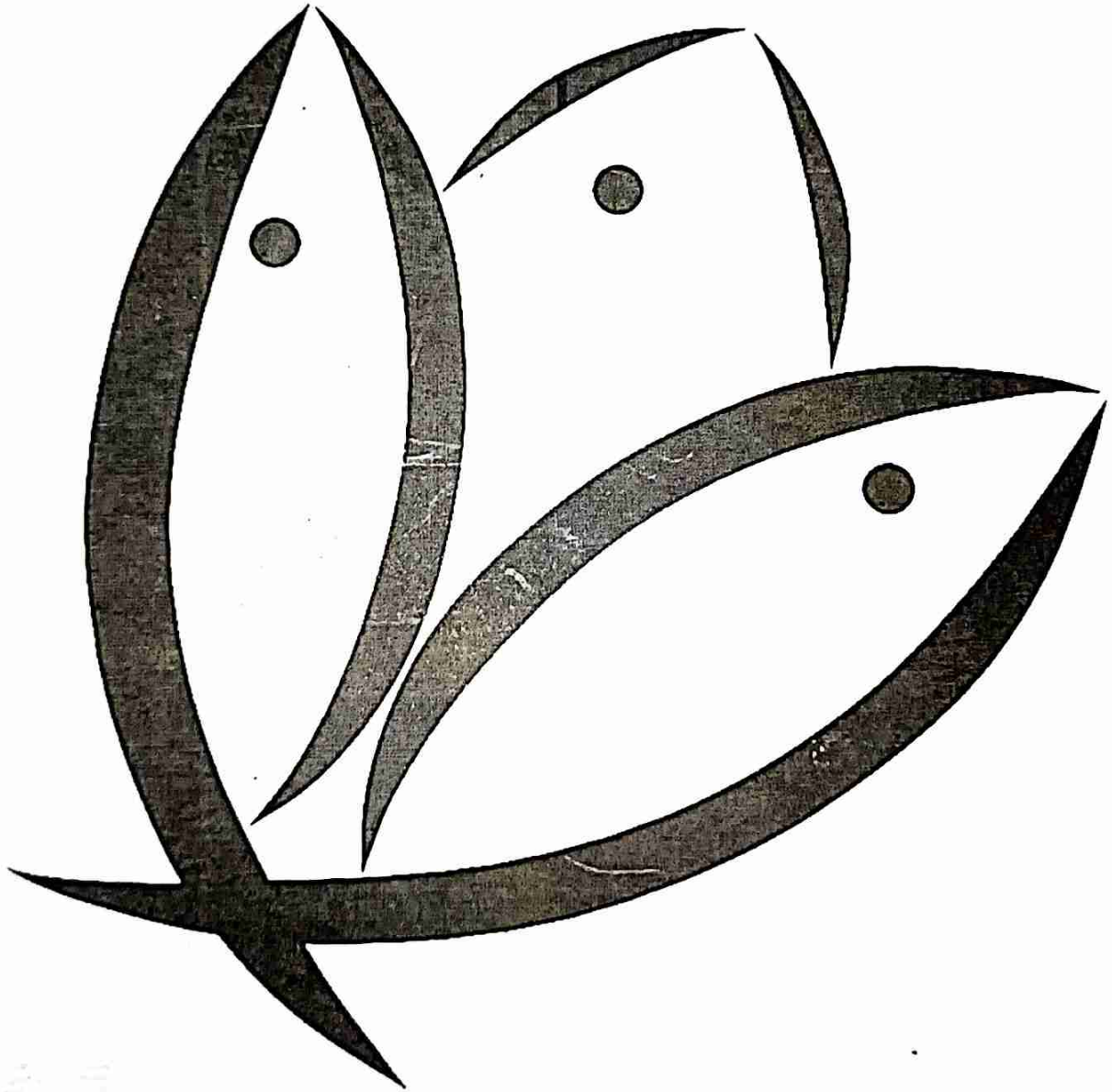
নৰ্থ লখিমপুৰ কলেজ (স্বাঃ)ৰ অসমীয়া বিভাগৰপৰা প্ৰকাশিত মূল আলোচনীখনৰ নাম 'স্মৃতিৰ সঁফুৰা'। কৰুণাকান্ত হাজৰিকাৰ সম্পাদনাত ২০০৫-০৬ চনত প্ৰথম 'স্মৃতিৰ সঁফুৰা' নামৰ আলোচনীখন (স্মৰণিকা) প্ৰথমবাৰৰ বাবে প্ৰকাশিত হয়। মূলতঃ দ্বিতীয় বৰ্ষৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে অগ্ৰজসকলৰ বিদায়ক্ষণত তেওঁলোকৰ স্মৃতিক সজীৱ ৰখাৰ উদ্দেশ্যে আলোচনীখন প্ৰকাশৰ দিহা কৰিছিল। সেয়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু শিক্ষাগুৰুৰ আলোচনা মৰ্মে প্ৰথম প্ৰকাশিত আলোচনীখনত বিভাগীয় প্ৰধান লিলি চেলেঙক মুখ্য উপদেষ্টা দিয়াৰ লগতে বিভাগৰ শিক্ষাগুৰু ক্ৰমে মৌচুমী চেতীয়া, ধনৰঞ্জন কলিতা, অৰবিন্দ ৰাজখোৱা, হেমন্ত শৰ্মাক উপদেষ্টা মণ্ডলী হিচাপে ৰখা হয়। ক্ষুদ্ৰ কলেৱৰৰ আলোচনীখনত বিদায়ী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ আশা-আকাংক্ষা আৰু অনুভৱৰ লগতে শুভাকাংক্ষীসকলৰ চিন্তাধাৰাই বিশেষভাৱে ঠাই পাইছিল। কৰুণাকান্ত হাজৰিকাই 'বিদায়ী অগ্ৰজসকললৈ সম্পাদকৰ বিদায় সন্তাষণ' শীৰ্ষক শিৰোনামেৰে সম্পাদকীয় লিখিছিল। য'ত হাজৰিকাই অগ্ৰজসকলক বিদায় সন্তাষণ দিয়াৰ লগতে প্ৰথম 'স্মৃতিৰ সঁফুৰা' প্ৰকাশ কৰোঁতে সহায় কৰা সকলো ব্যক্তিকে ধন্যবাদসূচক মন্তব্য আগবঢ়াই কৈছে— 'অশ্ৰুসিক্ত নয়নেৰে আপোনালোকক বিদায় দিবলৈ আমি এই বুলিয়েই সান্তনা লভিছোঁ যে 'বিদায়' এক চিৰন্তন সত্য আৰু এই বিদায় আপোনালোকৰ প্ৰগতিৰ বাবেহে।' ইয়াৰ পিছত ক্ৰমে তদানীন্তন বিভাগীয় মুৰব্বী লিলি চেলেঙে 'তৃতীয়বৰ্ষৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকললৈ একাষাৰ' লেখাত শিক্ষাৰ গুৰুত্ব সম্পৰ্কত

2021-22

09

Baudhabikhyan

Locating Reality
in Knowledge Discourse

Editors
Dr. Gitamoni Hazarika
Nabanita Das
Malini Rongpharpi
Dipu Sarmah

BAUDHABIKHYAN

Locating Reality in Knowledge Discourse

A collection of research based articles, edited by Dr. Gitamoni Hazarika, Nabanita Das, Malini Rongpharpi & Dipu Sarmah and Published by Purbayon Publication, Panbazar, Guwahati-1

First Edition : March, 2022

Price : 280/-

ISBN : 978-93-93881-83-0

Baudhabikhyan

Locating Reality in Knowledge Discourse

First Edition:

March, 2022

© editors

Price: 280/-

Cover : Chitralkha

Published by:

Purbayon Publication

Jaswanta Road

Near Panbazar Aadarsha Prathamik Vidyalaya

Panbazar, Guwahati- 1, Assam, India

Email-purbayonindia21@gmail.com

website: purbayonpublication.com

Contact No. +91- 9864422157, 0361-2700969

All right reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means. electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of the copyright owner.

19. **Bishnu Prasad Rabha as a Revolutionary Artist /161**
Priti L. Baruah
20. **Bishnu Prasad Rabha as a Pioneer of Assam /164**
Sanjukta Choudhury
21. **শিশুৰ সোণালী শৈশৱ গঠনত সাধুকথাৰ গুৰুত্ব /166**
কৰবী দত্ত
22. **একবিংশ শতিকাৰ 'আংকুশ' উপন্যাসত প্ৰতিফলিত চাহ-জনগোষ্ঠীয়
সমাজ জীৱন : এক আলোচনা /173**
অঞ্জলি গগৈ
23. **ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতৰ বিষয় বৈচিত্ৰ্য /187**
সঞ্জয় আচাৰ্য
24. **মিচিংসকলৰ যুৱগৃহৰ সামাজিক -সাংস্কৃতিক প্ৰকাৰ্য : এক প্ৰকাৰ্যত্মক অধ্যয়ন
/197**
শিখা দেৱী নাথ
25. **বঘুনাথ চৌধাৰীৰ 'গিৰিমল্লিকা' কবিতাঃ এক বিশ্লেষণ /209**
জ্যোতিস্মৃতা দত্ত
26. **সাম্প্ৰতিক অসমীয়া উপন্যাসত উত্তৰ আধুনিক প্ৰৱণতা
(দেৱব্ৰত দাসৰ 'ধূসৰতাৰ কাব্য'ৰ বিশেষ উল্লিখনসহ) /218**
ৰবি চাহ
27. **নৱপ্ৰজন্মৰ মানসপটত কলাগুৰু বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভা /226**
ডলি দেৱী
28. **নৱ প্ৰজন্মৰ মানস পটত বিষ্ণুৰাভা /228**
জ্যোতিময়ী শইকীয়া
29. **বিপ্লৱী শিল্পীৰূপে বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভা /231**
সমুজ্জ্বল শৰ্মা

ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতৰ বিষয় বৈচিত্ৰ্য

সঞ্জয় আচাৰ্য*

০.০০ অৱতৰণিকা

০.০১ বিষয়ৰ পৰিচয়

ভূপেন হাজৰিকা হৈছে অসাধাৰণ ব্যক্তিত্বৰে ভৰপূৰ এজন শিল্পী। তেওঁ কথাবে, গীতেৰে, সুৰেৰে কেৱল অসম আৰু অসমীয়াৰ হৃদয় জিনিছে এনে নহয়, তেওঁ বিশ্ববিজয় সুধাকণ্ঠ। ভূপেন হাজৰিকাই কলা-সংগীতৰ মাজেৰে এখন সুস্থ সমাজ গঢ়িছে। হাজৰিকাই জীৱন আৰু জগতৰ লগত জড়িত নানা দিশসমূহক সূক্ষ্মৰূপে অধ্যয়ন আৰু নিৰীক্ষণ কৰিছিল। সেয়ে তেওঁৰ গীতত কৃষ্টি-সংস্কৃতি, সংগ্ৰাম, আশাবাদ, আবেগ-অনুভূতি, দেশ প্ৰেম, মানৱ প্ৰেম, প্ৰকৃতি, জাতীয় প্ৰেম তথা হাঁহি কান্দোনৰ নানা ছবিৰ প্ৰতিফলন ঘটাব লগতে লোকজীৱনৰ চিত্ৰ ইমান নিখুঁট আৰু স্পষ্টকৈ প্ৰকাশ ঘটাইছে যে ই অতি উচ্চখাপৰ। সেয়া লাগিলে ট্ৰেফিক ড্ৰাইভাৰ হওঁক অথবা বস্ত্ৰহীন কোনো খেতিয়ক। সকলোকে তেওঁ উপস্থাপন কৰিছে মার্জিত আৰু স্পষ্ট ৰূপত।

০.০২ অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য

ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতৰ বিষয় বৈচিত্ৰ্য এই সম্পৰ্কে অধ্যয়ন কৰাৰ মূল উদ্দেশ্যসমূহ হৈছে—

- ১) ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতত প্ৰকাশিত কৃষি জীৱনৰ ছবি আলোচনা কৰা।
- ২) ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতত প্ৰতিফলিত গ্ৰাম্য সমাজৰ নাৰী চিত্ৰণ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা।
- ৩) ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতত প্ৰতিফলিত বিহুৰ চিত্ৰণ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা।

* গৱেষক, অসমীয়া বিভাগ, নৰ্থ লখিমপুৰ কলেজ (স্বা.)

Ethnic Culture & Literature

(Part-III)

Edited by
Naqui Ahmad John
Abul Foyes Md Malik

Ethnic Culture and Society

(Part-III)

Editors

Naqui Ahmad John

Abul Foyes Md Malik

Sarvhasha Prakashan, New Delhi

www.sarvhasha.in

Ethnic Culture and Literature (Part-III)

Editors : Naqui Ahmad John, Abul Foyes Md Malik

ISBN : 978-93-95291-44-6

Price : 1200.00/-

First Edition : 2023

© Naqui Ahmad John, Abul Foyes Md Malik

Publisher

Sarvbhasha Prakashan

J-49, Street No. 38, Rajapuri, Main Road,

Uttam Nagar, New Delhi-110059

E-mail : sbtpublication@gmail.com

Website : www.sarvbhasha.in

Mob. : 011-3501-3521, +91 81786 95606

Printer : R.K. Offset Process, Delhi

এক অধ্যয়ন/হিৰেন দাস/৩৫৯

মিচিং জনগোষ্ঠীৰ পৰম্পৰাগত খাদ্যাভ্যাস আৰু ইয়াৰ পৰিবৰ্তনঃ এক
বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন/কাব্যশ্ৰী দাস/৩৬৯

মিচিং জনগোষ্ঠীৰ লোক-উৎসৱ/মমী মৰাং/৩৭৭

বিশ্বায়ন, সংস্কৃতিৰ বৈচিত্ৰ আৰু সংখ্যালঘু/পবিত্ৰ দাস/৩৮২

অদ্বৈত মল্লবৰ্মণেৰ “তিতাস একটা নদীৰ নাম” উপন্যাসে লোকজীৱন/প্ৰসেন
নাথ/৩৯১

উপনিবেশিক অসমত ঐতিহ্য আৰু ইতিহাস চৰ্চাঃ এটি পৰ্যালোচনা/অৰুণিতা
কলিতা/৪০১

বড়ো জনগোষ্ঠীৰ পৰম্পৰাগত উৎসৱ-পাৰ্বণ/জুৰি কাগয়ুং/৪১১

অসমীয়া লোকসাহিত্য আৰু অসমীয়া মানুহৰ পৰম্পৰাগত খাদ্যাভ্যাস :
বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন/সনাতন হাজৰিকা/৪১৯

রাধা জনজাতি তথা উনকে লোক-গীত/ৰুৰী মণি দাস/৪৩২

কৃষি সে জুড়ে অসমিয়া গোৱালপৰীয়া লোকগীত/সুদৰ্শীণা দুৱৰী/৪৪১

ঔপনিবেশিক অসমত

ঐতিহ্য আৰু ইতিহাস চৰ্চাঃ এটি পৰ্যালোচনা

A book chapter by Ankita Kalita on discussion of imperial history in Assam

অংকিতা কলিতা

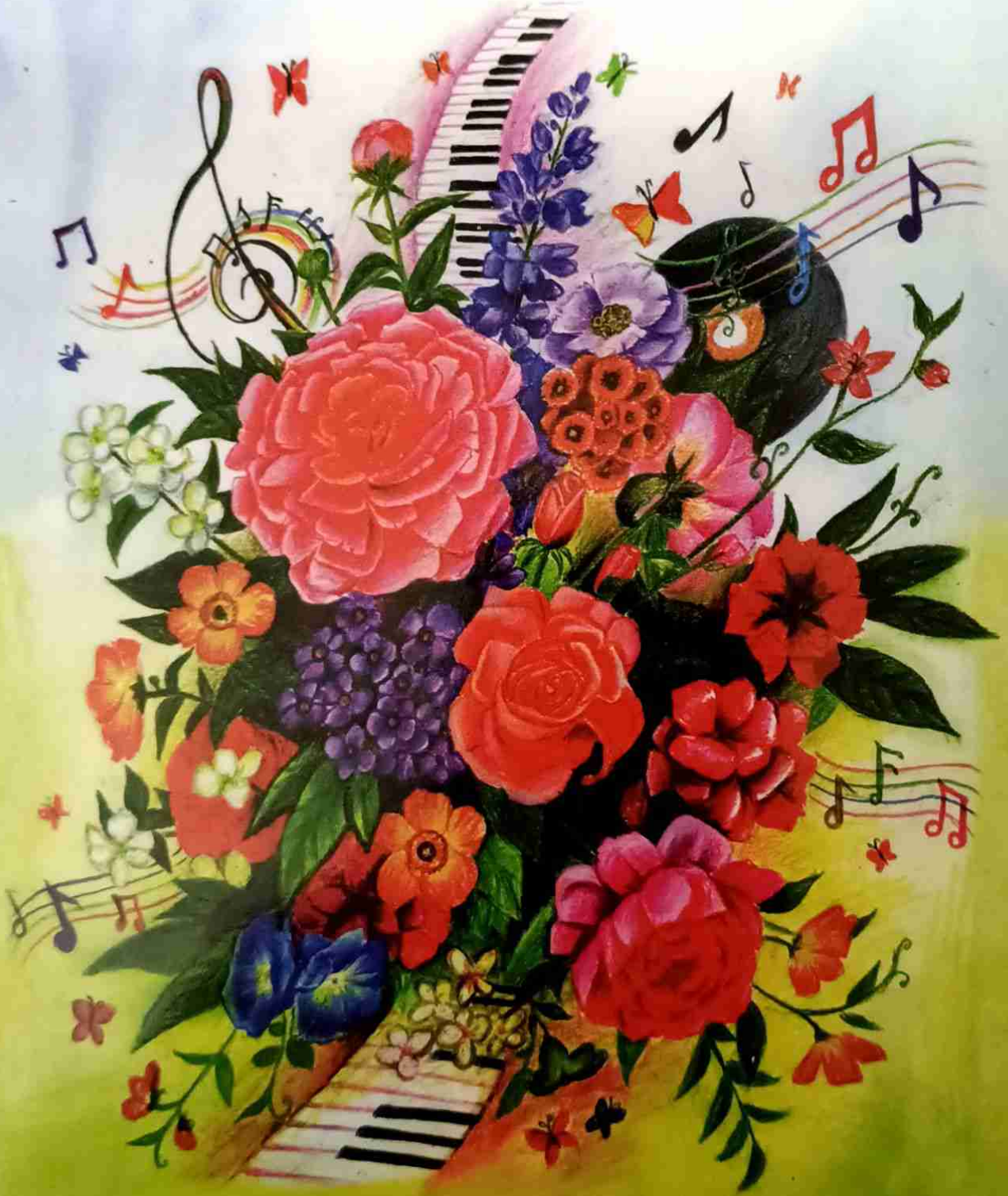
আৰম্ভণি :

ইতিহাসৰ জ্ঞান তথা ইতিহাস চৰ্চা এটা জাতি সবলভাৱে জীয়াই থকাৰ প্ৰাথমিক স্বত্ব। ভাৰতবৰ্ষত আধুনিক অৰ্থত ইতিহাস চৰ্চা বৃটিছসকল অহাৰ পাছতহে আৰম্ভ হৈছিল। অৱশ্যে বৃটিছসকলৰ আগমণৰ পূৰ্বে যে ভাৰতীয় মানুহৰ ইতিহাসৰ জ্ঞান নাছিল অথবা চৰ্চা হোৱা নাছিল এনে নহয়। কিন্তু ইতিহাস পদ্ধতিগতভাৱে আৰু বিজ্ঞান সন্মতভাৱে লিখা নহৈছিল। একাদশ শতিকাৰ কাশ্মীৰৰ ইতিহাস সম্বলতি কলহনৰ দ্বাৰা ৰচিত 'ৰাজতৰংগিনী'খন ভাৰতবৰ্ষৰ প্ৰথম ইতিহাসৰ গ্ৰন্থ হিচাপে ধৰা হয়। অসমতো মধ্যযুগত আহোম সকলৰ পৃষ্ঠপোষকতাত 'বুৰঞ্জী' নামেৰে ৰাজকাৰ্য্যবিহী আৰু অন্যান্য ঘটনা বা দিশৰ বিৱৰণী লিখা হৈছিল। কিন্তু বৃটিছ সকলৰ আগমণৰ পাছত ইতিহাস চৰ্চাৰ এক নতুন দিশ সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষৰ লগতে অসমতো আৰম্ভ হৈছিল। অশ্বনিহিত উদ্দেশ্য থাকিলেও এনে ইতিহাস চৰ্চা তথ্য, সমলক ভিত্তি কৰি লিখা হৈছিল।

তথ্যৰ উৎস আৰু গৱেষণা পদ্ধতি :

আলোচ্য গৱেষণা পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰোতে মুখ্য আৰু গৌণ-এই দুই উৎসৰ পৰা সমল সংগ্ৰহ কৰা হৈছে। প্ৰাথমিক তথ্য সমূহ ইউৰোপীয় পণ্ডিতসকলৰ টোকা আৰু গ্ৰন্থৰ লোৱা হৈছে। তদুপৰি সমসাময়িক বুৰঞ্জী আৰু অনুষ্ঠানৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰকাশিত বিপৰ্ট বিলাকৰ সহায় লোৱা হৈছে। গৌণ উৎসৰ বাবে বিভিন্ন গ্ৰন্থ, আলোচনী আৰু প্ৰবন্ধৰ সহায় লোৱা হৈছে।

মালঞ্চ

সম্পাদনা : ড° গায়ত্রী বৰা কাকতি

MALANCHA is a collection of poems published by Union Body
of Kamargaon College and is edited by Dr. Gayatree Bora Kakati.
First edition : 2021 *Price Rs. 150/-*

ISBN : 978-81-950346-4-2

প্রকাশক :

কমাৰগাঁও মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভা
কমাৰগাঁও - ৭৮৫৬১৯

সম্পাদনা :

ড° গায়ত্ৰী বৰা কাকতি

© কমাৰগাঁও মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভাৰ দ্বাৰা সৰ্বস্বত্ব সংৰক্ষিত

প্রথম প্রকাশ :

ডিচেম্বৰ, ২০২১

মূল্য :

১৫০.০০ টকা মাত্ৰ

প্রচ্ছদ :

অভিজিত কলিতা

অলংকৰণ :

বদন দুৰৰা

অক্ষৰবিন্যাস :

পূৰ্ববী হাজৰিকা

জুৰি দুৰৰা

মুদ্ৰণ :

প্ৰজ্ঞান ডিজিটেল

বোকাখাত - ৭৮৫ ৬১২ (অসম)

সম্পাদকৰ একাষাৰ

জয়জয়তে 'মালঞ্চ' সম্পাদনাৰ দায়িত্ব আমাৰ ওপৰত অৰ্পণ কৰা বাবে অধ্যক্ষ ড° বিজুলী বৰচেতিয়া, কমাৰগাঁও মহাবিদ্যালয়ৰ অভ্যন্তৰীণ মান নিৰ্ণায়ক কোষ (IQAC) আৰু গৱেষণা আৰু প্ৰকাশন কোষ (Research and publication Cell) ৰ ওচৰত মই কৃতজ্ঞ হৈ ৰ'লো। সুদীৰ্ঘ শিক্ষকতাৰ সময়ত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ সাহিত্য আৰু সাংস্কৃতিক দিশটোৰ লগত ওতঃপ্ৰোতভাৱে জড়িত হৈ থাকি নান্দনিক আনন্দ লাভ কৰি আহিছোঁ। আজি মহাবিদ্যালয়ে সোণালী জয়ন্তীত ভৰি দিয়াৰ প্ৰাক্ মূহূৰ্তত 'মালঞ্চ' নামৰ কবিতা পুথিখনক সজাই তোলাৰ দায়িত্ব পালন কৰি অভিভূত হৈ পৰিছোঁ। এই পুথিত সন্নিৱিষ্ট কৰা কবিতাৰ কেইবাজনো লিখক আৰু আলোচনীৰ সম্পাদক বৰ্তমান অসমৰ সাহিত্য জগতৰ চিনাকী নাম। কেইবাজনো প্ৰতিশ্ৰুতি সম্পন্ন কবিৰ কবিতা আছে যদিও ব্যস্ততাৰ বাবে তেওঁলোকে পাতলীয়াকৈ লিখে। এই পুথিখন তেখেতসকলৰ হাতত পৰিলে পুনৰ কলম তুলি ল'লে আমাৰ কষ্ট সাৰ্থক হ'ব।

কবিতা লিখা সহজ নহয়। এই পুথিত সন্নিৱিষ্ট ছয়কুৰিৰো অধিক কবিতা সমূহৰ মানদণ্ড অতি উচ্চখাপৰ বুলি আমি দাবী কৰিব নোৱাৰো। কিন্তু উচ্চতৰ মাধ্যমিক প্ৰথম বৰ্ষৰ পৰা স্নাতক চূড়ান্ত বৰ্ষৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলে নিজকে সাহিত্য চৰ্চাত নিয়োজিত কৰি ৰখাটোৱেই বৰ্তমানৰ ভোগবাদী সমাজৰ বাবে ভাল খবৰ।

কবিতা সমূহে বৃহত্তৰ কমাৰগাঁও অঞ্চলৰ বিভিন্ন দিশ প্ৰতিফলিত কৰিছে। বানপানী, ভাঙোনমুখী অৰ্থনীতি, সম্প্ৰাসবাদ আদিয়ে জৰ্জৰিত কৰা এই অঞ্চলৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে সংকল্প লৈছে দুখৰ মাজতো সততাৰে মূৰ তুলি থিয় হ'বলৈ, দুৰ্নীতিৰ বিৰুদ্ধে যুঁজ দিবলৈ। নদী পথাৰ

আৰু প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্যৰে ভৰপূৰ অঞ্চলটোৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লিখনিত প্ৰতিফলন ঘটিছে ৰমন্যাসিক বৈশিষ্ট্যৰ। গ্ৰাম্য অঞ্চলৰ এই মহাবিদ্যালয়খনে অসম তথা ভাৰতকে প্ৰতিনিধিত্ব কৰিব। সেয়েহে ১৯৮৭ ৰ পৰা ২০১৭ চনলৈকে এই সময়চোৱাত গ্ৰন্থগাৰতউপলব্ধ দিলীপ শইকীয়া, হৃদয়ানন্দ গগৈ, মনোজ কুমাৰ নেওগ, মধুসূদন বৰপাত্ৰ গোঁহাই, ভাস্কৰজ্যোতি দাস, বিতোপন দাৰ, চন্দ্ৰমা বৰুৱা, পোনাকন লইং, সৌৰভজ্যোতি কাকতি আদিৰ সম্পাদনাত প্ৰকাশিত কেজিয়ান আলোচনীৰ কবিতা সমূহে সামাজিক দলিলৰূপে প্ৰতিস্থা লাভ কৰাৰ লগতে এই সময়ৰ যুৱক-যুৱতীৰ মনস্তত্ত্বও প্ৰকাশ কৰিছে। এই আপাহতে কমাৰগাঁও মহাবিদ্যালয়ৰ গ্ৰন্থগাৰিক জিতেন্দ্ৰ বড়া, অধ্যাপিকা ড° দীপশিখা কলিতা আৰু মোৰ স্বামী অলকানন্দ কাকতিলৈ আন্তৰিকতাৰে কৃতজ্ঞতাৰ শৰাই আগবঢ়ালোঁ।

আশা কৰোঁ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে, বিশেষকৈ প্ৰাক্তন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে 'মালঞ্চ'ক আদৰি ল'ব।

ড° গায়ত্ৰী বৰা কাকতি

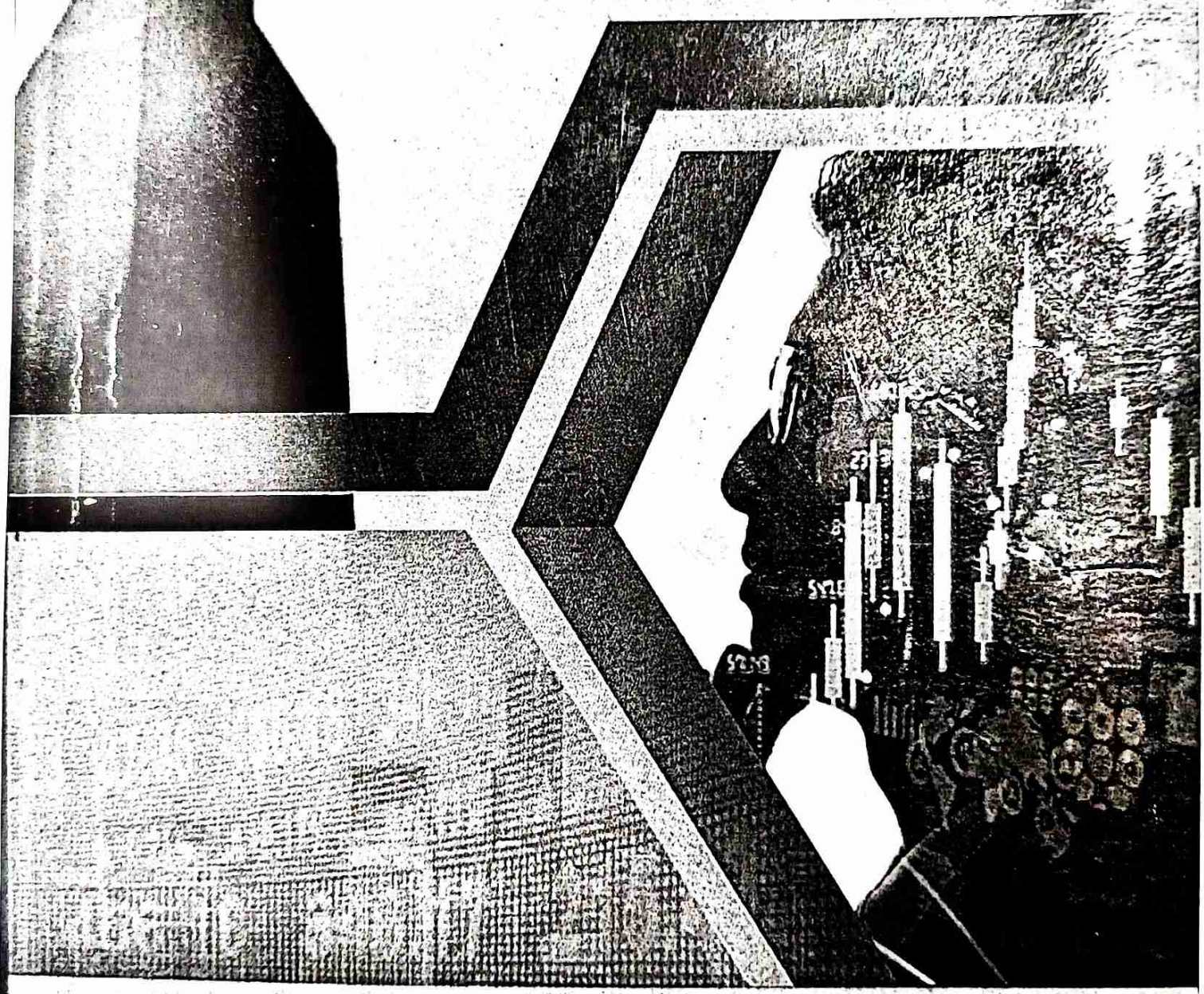
সূচীপত্ৰ :

- বঞ্জু গগৈ/৯ ■ অজিত কুমাৰ শইকীয়া/১১ ■ ৰবুল ফুকন/১৩ ■
গোপাল ৰাজবংশী/১৪ ■ বৰ্ষা গগৈ/১৫ ■ ৰণি ঠাকুৰ/১৬ ■ দীননাথ
লইং/১৭ ■ দেৱৰঞ্জন বৰুৱা/১৮ ■ অজিত বৰা/১৯ ■ কৰবী বৰা/২০
■ জ্যোৎস্না হাজৰিকা/২১ ■ দীপাঞ্জলী ফুকন/২২ ■ পাৰুল
বৰদলৈ/২৩ ■ তপোৱত কোঁৱৰ/২৪ ■ ডিম্পল ঢেকীয়াল ফুকন/২৫
■ জোনটি বৰা/২৬ ■ দেৱজিৎ বৰা/২৭ ■ কিৰণ কুৰ্মী/২৮ ■ অনুসূয়া
বৰুৱা/২৯ ■ স্মৃতি বৰুৱা/৩০ ■ অসীম বাৰুকিয়াল/৩১ ■ সন্ধানী
ৰাজখোৱা/৩২ ■ পলাশজ্যোতি গোৱালা/৩৩ ■ জিনু বৰা/৩৪ ■
জিতু কলিতা/৩৬ ■ ধ্ৰুজ্যোতি দত্ত/৩৭ ■ নিপন লইং/৩৮ ■ প্ৰশান্ত
যুগল শইকীয়া/৩৯ ■ বিতোপন দাস/৪১ ■ অংকুৰ অজয় তামুলী/৪৩
■ ৰিতু বৰা/৪৪ ■ চুকলেন গগৈ/৪৫ ■ ভাৰতী হাজৰিকা/৪৭ ■
পাপৰী গগৈ/৪৮ ■ ভবানী তামুলী/৪৯ ■ পৰশমণি লইং/৫০ ■
মাধুৰ্য্য শইকীয়া/৫১ ■ ৰীতাস্ত্ৰী সন্দিকৈ/৫২ ■ তৃষ্ণা দত্ত/৫৪ ■
গৌতম শইকীয়া/৫৫ ■ ভবানী লইং/৫৬ ■ প্ৰণীতা ৰায় চৌধুৰী/৫৭
■ সঞ্জীৱ বৰুৱা/৫৮ ■ কবিতা ফুকন/৬০ ■ উৎপল বড়ি/৬১ ■
ধনটি হাজৰিকা/৬২ ■ পংকল কাকতি/৬৩ ■ দুলদুল ফুকন/৬৪ ■
জগত নেওগ/৬৫ ■ গুণাভিৰাম লইং/৬৬ ■ শশাংক তামুলী/৬৮ ■
পিংকী দেৱী/৬৯ ■ বিপ্লৱ মৰাং/৭০ ■ ৰূপাঞ্জলি মৰাং/৭২ ■ হিমাদ্ৰী
কাকতি/৭৩ ■ জোনালী বড়ি/৭৪ ■ নয়নমণি বৰগোহাঁই/৭৫ ■
নিতুল কুমাৰ বৰা/৭৬ ■ চন্দ্ৰমা বৰুৱা/৭৭ ■ লাবি দাস/৭৮ ■ হিমাত্ৰী
ফুকন/৭৯ ■ গোবিন শইকীয়া/৮১ ■ বিতোপন দাৰ/৮২ ■ জ্যোতিষ্মান
লইং/৮৩ ■ ৰূপশ্ৰী শইকীয়া/৮৫ ■ বিপ্লৱ মৰাং/৮৬ ■ শিল্পীকা

2021-22

North-East India

Marching Ahead

Dr. Biswajit Das
Dr. Kabita Choudhury

NORTH-EAST INDIA MARCHING AHEAD

Edited by
Dr. Biswajit Das
Dr. Kabita Choudhury

B.D. Prakash
Panbazar, Guwahati-1

North-East India : Marching Ahead – A book of collected research papers/articles on different aspects of North East India, as a part of publication of the department of Economics and Education, Kamrup College, Chamata, edited by Dr. Biswajit Das and Dr. Kabita Choudhury and published by B.D. Prakash, Panbazar, Guwahati-1.

First Edition : 2021

© Editors

ISBN : 978-81-95028-1-2

Editors

Dr. Biswajit Das

Dr. Kabita Choudhury

All rights including the reproduce of this work or parts thereof except for brief quotations are reserved by the editors.

Disclaimer

The opinions expressed in the articles in this book are opinions of the authors. The editors or publisher are in no way responsible for it.

B.D. Prakash

Panbazar, Guwahati-1

Price : ₹ 1000/-

EFFECTIVENESS OF E-LEARNING AMONG COLLEGE STUDENTS: A STUDY IN GOLAGHAT DISTRICT, ASSAM

Mridula Hazarika

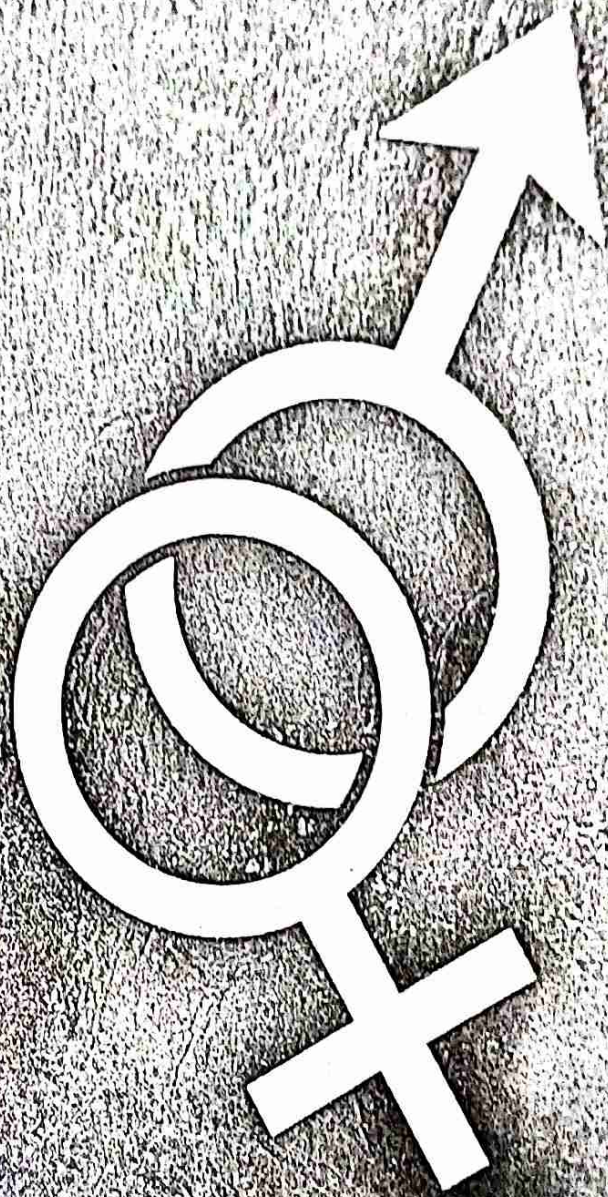
Rinky Sahu

ABSTRACT

At present, E-Learning is the only way to get students connected with their academics as the education sector is adversely harmed and affected due to the infectious and deadly 'Covid-19' virus. This pandemic demands students and teachers to get involved with various means of E-Learning. In this view, the paper seeks to examine the effectiveness of E-Learning among college students of Golaghat District of Assam. This paper also tries to identify the problems of online teaching faced by the college students as well as to provide suitable measures for solving the problems of E-Learning. Descriptive survey method is used

লিঙ্গ আৰু শিক্ষা

GENDER &
EDUCATION

ড° দেইজী বাণী চুতীয়া
মৃদুলা হাজৰিকা
বিদিশা বৰচেতিয়া
গীতাজলি ভৰালী

উৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্নাতক মহলাৰ পছন্দভিত্তিক মূল্যায়ন পদ্ধতি (CBCS)
অনুসৰি শিক্ষাতত্ত্ব (Education) বিষয়ৰ দ্বিতীয় যান্মাসিকৰ Generic Elective
GEED-202, যষ্ঠ যান্মাসিকৰ সন্মান (Honours) DSEED-603 আৰু যষ্ঠ
যান্মাসিকৰ সাধাৰণ (Non-Honours) পাঠ্যক্রমৰ EDDSEN-607 কাকতৰ
আধাৰত যুগুত কৰা পাঠ্যপুথি

লিংগ আৰু শিক্ষা GENDER and EDUCATION

ড° দেইজী ৰাণী চুতীয়া, এম এ, (শিক্ষাতত্ত্ব) পি.এইচ.ডি, এম এ (সমাজতত্ত্ব)

সহকাৰী অধ্যাপিকা, শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, মৰঙি মহাবিদ্যালয়(স্নাতক), গোলাঘাট

মৃদুলা হাজৰিকা, এম. এ. (শিক্ষাতত্ত্ব), এম. ফিল., ইউ.জি.চি নেট, শ্লেট

সহকাৰী অধ্যাপিকা (বিভাগীয় মুৰব্বী), শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, কমাৰগাঁও মহাবিদ্যালয়, গোলাঘাট

বিদিশা বৰচেতিয়া, এম এ, (শিক্ষাতত্ত্ব) এম.ফিল., শ্লেট

সহকাৰী অধ্যাপিকা, শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, শ্বহীদ মণিৰাম দেৱান মহাবিদ্যালয়, চাবিং, শিৱসাগৰ

গীতাঞ্জলি ভৰালী, এম এ, এম ফিল,

সহকাৰী অধ্যাপিকা (বিভাগীয় মুৰব্বী), শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, মৰঙি মহাবিদ্যালয় (স্নাতক) গোলাঘাট

www.mahaveerpublications.com

- ◆ No part of this book may be reproduced in any form or by any means without prior written permission of the editors & the publisher.
- ◆ The Editors & the Publisher have made every effort to provide authentic, accurate & up-to-date matter in this book. However, they do not take any legal responsibility for any misrepresentation or errors inadvertently overlooked.

Published by:

Mahaveer Publications
Jain Mandir Road, Graham Bazar
Dibrugarh - 786 001
E-mail: kanganbooks@gmail.com
Mobile: 98644-30084
www.mahaveerpublications.com

Exclusively Marketed & Distributed by

Kangan Stationery Stores
(Book Seller & Distributors)
New Market, Dibrugarh - 786 001
(9401106920 (M) E-mail : kanganbooks@gmail.com
Website: www.mahaveerpublications.com

Stockiest:

Adhunik Pustak Bhawan
Babulal Poddar Path, Dibrugarh - 786 001

Copyright : All rights reserved

First Edition: 2021

Price: ₹ 200.00 (Rupees Two Hundred Only)

ISBN: 987-81-951594-7-5

Setting : Jeet Print-Soft, Dibrugarh

DISCLAIMER: While the editors of this book have made every effort to avoid any mistakes or omissions and have used their skill, expertise and knowledge to the best of their capacity to provide accurate and updated information, the editors and Mahaveer Publications do not give any representation or warranty with respect to the accuracy or completeness of the contents of this publication and are selling this publication on the condition and understanding that they shall not be made liable in any manner whatsoever. Mahaveer Publications and the editors expressly disclaim all and any liability/ responsibility to any person, whether a purchaser or reader of this publication or not, in respect of anything and everything forming out of the contents of this publication. Mahaveer Publications shall not be responsible for any errors, omissions or damages arising out of the use of the information contained in this publication.

Further, the appearance of the personal name, location, place and incidents, if any, in the illustrations used herein is purely coincidental and work of imagination. Thus the same should in no manner be termed as defamatory to any individual.

সূচীপত্ৰ

প্ৰথম অধ্যায়

UNIT-I

Gender and Education	১৭-৭৯
⇒ লিংগৰ চমু আভাস (Brief introduction about 'Gender')	২১
⇒ লিংগৰ অৰ্থ (Meaning of Gender)	২২
⇒ লিংগৰ ধাৰণাৰ ঐতিহাসিক পটভূমি (Historical background of Gender Concept)	২২
⇒ সামাজিক লিংগৰ ধাৰণা (Concept of Gender)	২৩
⇒ সামাজিক লিংগ (Definition of Gender)	২৪
⇒ লিংগৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ (Characteristics of Gender)	২৬
⇒ লিংগ অধ্যয়নৰ তিনিটা দিশ (Three aspects of Gender study)	২৬
⇒ জৈৱিক লিংগৰ অৰ্থ আৰু ধাৰণা (Meaning and Concept of Sex)	২৭
⇒ জৈৱিক লিংগৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ (Characteristics of Sex)	২৯
⇒ জৈৱিক লিংগ আৰু সামাজিক লিংগৰ পাৰ্থক্য (Difference between Sex and Gender)	৩০
⇒ লিংগৰ ভূমিকা: ধাৰণা আৰু প্ৰকৃতি (Gender Role: Concept and Nature)	৩১
⇒ লিংগৰ ভূমিকাৰ বিভিন্ন সংজ্ঞাসমূহ (Definitions on Gender Role)	৩৩

	⇒	লিংগ ভূমিকাৰ প্ৰকৃতি (Nature of Gender Role)	৩৪
	⇒	লিংগৰ ভূমিকাৰ প্ৰকাৰ (Types of Gender Roles)	৩৫
	⇒	পিতৃতান্ত্ৰিক আৰু মাতৃতান্ত্ৰিকঃ ধাৰণা আৰু প্ৰকৃতি (Patriarchal and Matriarchal: Concept and Nature)	৩৮
	⇒	পিতৃতন্ত্ৰৰ সংজ্ঞাসমূহ (Definitions of Patriarchy)	৩৯
১৭-৭৯	⇒	পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজৰ প্ৰকৃতি আৰু বৈশিষ্ট্যসমূহ (Nature and Characteristics of Patriarchal Society)	৪০
২১	⇒	মাতৃপ্ৰধান বা মাতৃতান্ত্ৰিক ধাৰণা (Concept o Matriarchal)	৪২
২২	⇒	মাতৃতান্ত্ৰিকতাৰ সংজ্ঞাসমূহ (Definations of Matriarchal)	৪৩
২২	⇒	মাতৃতান্ত্ৰিকতাৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ/প্ৰকৃতিসমূহ (Characteristics of Matriarchy)	৪৪
২৩	⇒	পিতৃতান্ত্ৰিক আৰু মাতৃতান্ত্ৰিক সমাজৰ পাৰ্থক্য (Distinction between patriarchal and Matriarchal Society)	৪৬
২৪	⇒	পিতৃতান্ত্ৰিক আৰু মাতৃতান্ত্ৰিক সমাজত লিংগৰ ভূমিকা (Role of Gender in Patriarchal and Matriarchal Society)	৪৭
২৬	⇒	পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজত লিংগৰ ভূমিকা (Role of Gender in Patriarchal Society)	৪৭
২৬	⇒	মাতৃতান্ত্ৰিক সমাজত লিংগ ভূমিকা (Role of Gender in Matriarchal Society)	৪৮
২৭	⇒	সামাজিক লিংগ পৃথকীকৰণৰ ধাৰণা (Concept of Gender Sagregation)	৫০
২৯	⇒	সামাজিক লিংগ পৃথকীকৰণৰ প্ৰকৃতি/বৈশিষ্ট্যসমূহ (Characteristics / Nature of Gender Sagregation)	৫২
৩০	⇒	সামাজিক লিংগ বিভাজনৰ প্ৰকাৰ (Types of Gender Sagregation)	৫৩
৩১	⇒	লিংগ পৃথকীকৰণ আৰু শিক্ষা (Gender Seregation and education)	৫৬

GENDER AND EDUCATION

1.00 লিংগৰ চমু আভাস :

(Brief introduction about 'Gender')

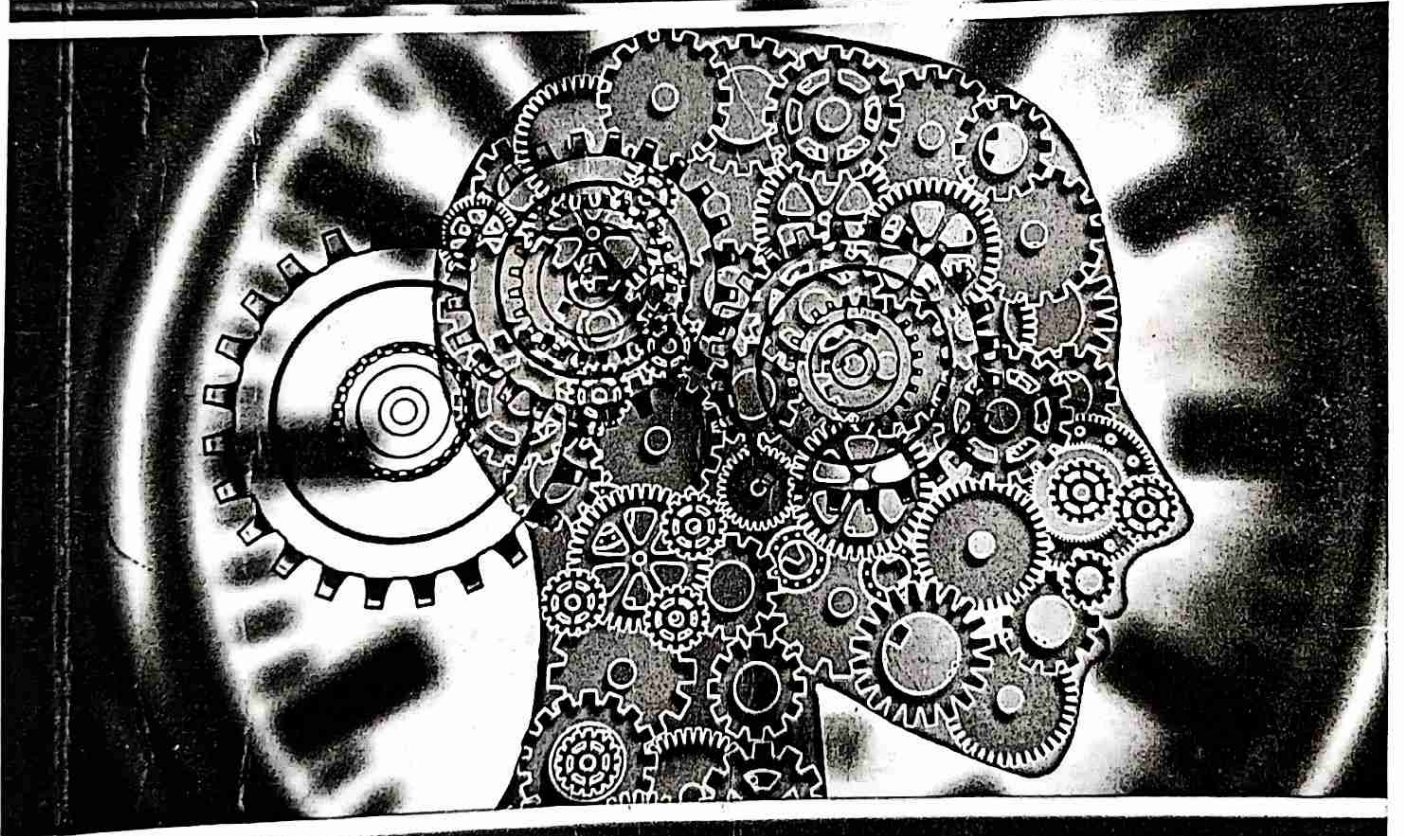
পৃথিৱীৰ সকলোবোৰ সমাজতে লিংগ বৈষম্য দেখা যায়। বৰ্তমান গোলকীকৰণ, উদাৰীকৰণ আৰু ব্যক্তিগতকৰণৰ প্ৰভাৱেও সমাজৰ লিংগ বৈষম্যতাক দূৰ কৰিব পৰা নাই। একে বিভাগত, একে বৃত্তিত অথবা একেধৰণৰ কাম-কাজত নিয়োজিত থাকিলেও লিংগ পাৰ্থক্যক কোনেও নুই কৰিব নোৱাৰে। বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ দ্ৰুত উন্নয়নে বিশ্বখনক এখন ক্ষুদ্ৰ গাঁৱলৈ ৰূপান্তৰিত কৰিছে কিন্তু বৰ্তমানো শিক্ষিত আৰু বৌদ্ধিক মহলতো পুৰুষ আৰু নাৰীৰ মাজৰ দূৰত্ব নিঃশেষ হোৱা নাই। দিনক দিনে লিংগ বৈষম্যৰ ধাৰণাই লিংগ ৰাজনীতিৰ জন্ম দিছে যি বৰ্তমান পুৰুষ আৰু মহিলাৰ মাজত ব্যাপক দূৰত্ব আৰু ব্যৱধানৰ সৃষ্টি কৰিছে। গতিকে, বৰ্তমান সময়ত লিংগ সম্পৰ্কীয় ধাৰণা, বৈষম্যতাৰ দিশসমূহৰ ওপৰত গৱেষণা, বিশ্লেষণ আৰু শৈক্ষিক অনুসন্ধানৰ যথেষ্ট প্ৰয়োজনীয়তা আহি পৰিছে।

1.01 লিংগৰ অৰ্থ (Meaning of Gender) :

লিংগ শব্দটোৱে মানুহক পুলিংগ-স্ত্ৰীলিংগ আৰু ক্লীৰলিংগ বুজাবলৈ ব্যাকৰণত ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। লিংগক ইংৰাজী ভাষাত Gender বা Sex বুলি কোৱা হয়। Gender শব্দটো প্ৰাচীন ফৰাচী ভাষাৰ পৰা অনা হৈছে। বহুতে প্ৰাচীন লেটিন 'Genus' শব্দৰ পৰা আহিছে বুলি ক'ব খোজে। দুয়োটা শব্দই 'Kind' বা 'Sort' এই দুয়োটা অৰ্থক প্ৰকাশ কৰে। যাৰ অসমীয়া প্ৰতিশব্দ হ'ল 'প্ৰকাৰ'। ইন্দো-ইউৰোপীয়ান ভাষাৰ পৰা অহা Gender শব্দই জন্ম বা প্ৰাকৃতিক গুণক বুজাই বুলিও ধাৰণা কৰা হয়। বহুতে আধুনিক ফৰাচী ভাষা 'Gener' বা প্ৰকাৰৰ পৰা আহিছে

২০২১-২২
১৫
ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ২০১৯-২০ শিক্ষাবৰ্ষৰ পৰা প্ৰচলিত স্নাতক মহলাৰ পছন্দভিত্তিক
মূল্যাংকন পদ্ধতি(CBCS) পাঠ্যক্রমৰ 'শিক্ষাতত্ত্ব' বিষয়ৰ তৃতীয় বাৰ্ষিকৰ Generic
Elective GEED 302, পঞ্চম বাৰ্ষিকৰ সন্মান (Honours)ৰ DSEED-504 আৰু সাধাৰণ
(Non-Honours)ৰ EDDSEN-508 কাকতৰ আধাৰত প্ৰস্তুত পাঠ্যপুথি

মানসিক স্বাস্থ্যৰ বিচাৰ্য্য বিষয়সমূহ MENTAL HEALTH ISSUES

ড° দেইজী ৰাণী চুতীয়া
মৃদুলা হাজৰিকা

(ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ২০১৯-২০ শিক্ষাবৰ্ষৰ পৰা প্ৰবৰ্তন হোৱা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ
স্নাতক মহলাৰ পছন্দভিত্তিক মূল্যাংকন পদ্ধতি (CBCS) পাঠ্যক্ৰম 'শিক্ষাতত্ত্ব'
বিষয়ৰ তৃতীয় ষাণ্মাষিকৰ Generic Elective GEED302, পঞ্চম ষাণ্মাষিকৰ
সন্মান (Honours) ৰ DSEED-504 আৰু সাধাৰণ (Non-Honours) ৰ
EDDSEN-508 কাকতৰ আধাৰত প্ৰস্তুত পাঠ্যপুথি)

মানসিক স্বাস্থ্যৰ বিচাৰ্য বিষয়সমূহ

MENTAL HEALTH ISSUES

ড° দেইজী ৰাণী চুতীয়া, এম এ, (শিক্ষাতত্ত্ব) পি.এইচ.ডি, এম এ (সমাজতত্ত্ব)
সহকাৰী অধ্যাপিকা, শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, মৰঙি মহাবিদ্যালয়(স্নাতক), গোলাঘাট

মৃদুলা হাজৰিকা, এম এ, এম ফিল, ইউ.জি.চি নেট, শ্ৰেট
সহকাৰী অধ্যাপিকা (বিভাগীয় মূৰব্বী), শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, কমাৰগাঁও মহাবিদ্যালয়, গোলাঘাট

www.mahaveerpublications.com

- ◆ No part of this book may be reproduced in any form or by any means without prior written permission of the editors & the publisher.
- ◆ The Editors & the Publisher have made every effort to provide authentic, accurate & up-to-date matter in this book. However, they do not take any legal responsibility for any misrepresentation or errors inadvertently overlooked.

Published by:

Mahaveer Publications
Jain Mandir Road, Graham Bazar
Dibrugarh - 786 001
E-mail: kanganbooks@gmail.com
Mobile: 98644-30084
www.mahaveerpublications.com

Exclusively Marketed & Distributed by

Kangan Stationery Stores
(Book Seller & Distributors)
New Market, Dibrugarh - 786 001
(9401106920 (M) E-mail: kanganbooks@gmail.com
Website: www.mahaveerpublications.com

Stockiest:

Adhunik Pustak Bhawan
Babulal Poddar Path, Dibrugarh - 786 001

Copyright : All rights reserved

First Edition: 2021

Price: ₹ 225.00 (Rupees Two Hundred Twenty Five Only)

ISBN: 978-93-91064-73-0

Setting : Jeet Print-Soft, Dibrugarh

DISCLAIMER: While the editors of this book have made every effort to avoid any mistakes or omissions and have used their skill, expertise and knowledge to the best of their capacity to provide accurate and updated information, the editors and Mahaveer Publications do not give any representation or warranty with respect to the accuracy or completeness of the contents of this publication and are selling this publication on the condition and understanding that they shall not be made liable in any manner whatsoever. Mahaveer Publications and the editors expressly disclaim all and any liability/ responsibility to any person, whether a purchaser or reader of this publication or not, in respect of anything and everything forming out of the contents of this publication. Mahaveer Publications shall not be responsible for any errors, omissions or damages arising out of the use of the information contained in this publication.

Further, the appearance of the personal name, location, place and incidents, if any, in the illustrations used herein is purely coincidental and work of imagination. Thus the same should in no manner be termed as defamatory to any individual.

চতুৰ্থ অধ্যায় (UNIT-IV)

ইতিবাচক মনোবিজ্ঞান (Positive Psychology)	১২১ - ১৭৬
4.00 ইতিবাচকতা কি ? (What is Positivity)?	১২১
4.01 ইতিবাচক মনোবিজ্ঞান কি ? (What is Positive Psychology)	১২২
4.02 ইতিবাচক মনোবিজ্ঞানৰ প্ৰকৃতি (Nature of Positive Psychology)	১২৪
4.03 ইতিবাচক মনোবিজ্ঞানৰ উদ্দেশ্যসমূহ (Objectives of Positive Psychology) :	১২৫
4.04 ইতিবাচক মনোবিজ্ঞানৰ পৰিসৰ (Scope of Positive Psychology)	১২৫
4.05 অংশগ্ৰহণকাৰীসকলৰ মাজত স্থিতপ্ৰজ্ঞতা, সহানুভূতিশীলতা, কৃতজ্ঞতা, ক্ষমাশীলতা, কুশলতা আৰু সুখৰ সন্ধানৰ ধাৰণাৰ বিকাশ সাধন Developing in stakeholders the concept of resilience, empathy, gratitude, forgiveness, well being and pursuit of happiness	১২৭
4.05.01 স্থিতপ্ৰজ্ঞতা (Resilience)	১২৭
4.05.02 সহানুভূতি/সহমৰ্মিতা (Empathy)	১৩৬
4.05.03 কৃতজ্ঞতা (Gratitude)	১৪২
4.05.04 ক্ষমাশীলতা (Forgiveness)	১৪৭
4.05.05 কুশলতা (Well-being)	১৫২
4.05.06 সুখৰ সন্ধান (Pursuit of Happiness)	১৬০
4.06 ইতিবাচক মনোবিজ্ঞানৰ গুৰুত্ব Importance of Positive Psychology	১৬৭
4.07 চাপ নিয়ন্ত্ৰণ (Stress Management)	১৭০
সম্ভাৱ্য প্ৰশ্নসমূহ (Probable Questions)	১৭৪

ইতিবাচক মনোবিজ্ঞান (Positive Psychology)

A book chapter by Mridula Hazarika

4.00 ইতিবাচকতা কি? (What is Positivity?)

ইতিবাচকতা হ'ল এক মানসিক অৱস্থা যি আমাৰ মনৰ সকলো ভাৱ, অনুভৱ, আৰু আদিক সুস্থিৰ ভাৱে গ্ৰহণ কৰিব পাৰে। ইতিবাচক মানসিকতাই জীৱনত আশানুৰূপ তথা সন্তোষজনক ফলাফল লাভ কৰাটো সক্ষম কৰি তোলে। জীৱনৰ বাটত আহি পৰা সকলো ধৰণৰ জটিলতা, প্ৰত্যাহান আৰু সমস্যাবিলাক সাহসেৰে মোকাবিলা কৰি ইতিবাচক দৃষ্টিভংগীৰে আশাবাদী আৰু সহৃদয়তাৰ মনোভাৱেৰে আগবাঢ়ি যাব পৰাতেই লুকাই থাকে জীৱনৰ সাৰ্থকতা। দৈনন্দিন জীৱনৰ কৰ্মক্ষেত্ৰত যত্নসহ হওঁতে বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন ব্যক্তিৰ লগত সুস্থিৰ আৰু সন্তোষজনক ভাৱে সম্পৰ্ক স্থাপন কৰিবলৈ আমাক ইতিবাচক মানসিকতাৰ অতি প্ৰয়োজন, যাৰ জৰিয়তে জীৱনটোক আশানুৰূপভাৱে গঢ়ি তুলিব পাৰি। এইখিনিতে প্ৰশ্ন হয় যে আমি আমাৰ মানসিক জগতৰ সকলোধৰণৰ সংঘাত, নিৰাশা, জটিলতা, শংকা আদি নেতিবাচক দিশসমূহৰ পৰা মুক্ত হৈ কেনেদৰে এক সুখময় আৰু সমৃদ্ধ জীৱন-যাপন কৰিব পাৰো? এক সমৃদ্ধ জীৱনৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় গুণ, অভিজ্ঞতা, আদৰ্শ আদিসমূহক সঁচা অৰ্থত হৃদয়ংগম কৰিবলৈ আমি কেনেদৰে সক্ষম হ'ম? এই প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ আমি তেতিয়াহে পাম, যেতিয়া এই আশাবাদ, ভালপোৱা, কৃতজ্ঞতা, ক্ষমাশীলতা, সক্ষমতা, সহানুভূতি, স্থিতপ্ৰজ্ঞতা, পৰোপকাৰিতা, আত্মবিশ্বাস আদি ইতিবাচক দিশসমূহৰ অৰ্থ বুজিবলৈ চেষ্টা কৰিম। ইতিবাচক মানসিকতা আৰু দৃষ্টিভংগীৰে সেতে জড়িত এই দিশবিলাকৰ বিষয়ে বিজ্ঞানসন্মত আৰু প্ৰণালীবদ্ধভাৱে অধ্যয়ন

ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্নাতক মহলাৰ পছন্দভিত্তিক মূল্যায়ন পদ্ধতি (CBCS)
অনুসৰি শিক্ষাতত্ত্ব (Education) বিষয়ৰ চতুৰ্থ যোগ্যসিকৰ সন্মান (Honours)
EDNH-403 আৰু যষ্ঠ যোগ্যসিকৰ সাধাৰণ
(Non-Honours) পাঠ্যক্রমৰ EDDSEN-603
কাকতৰ আধাৰত যুগুত কৰা পাঠ্যপুথি

শৈক্ষিক প্ৰযুক্তিবিদ্যা Educational Technology

ড° দেইজী ৰাণী চুতীয়া, এম এ, (শিক্ষাতত্ত্ব) পি.এইচ.ডি, এম এ (সমাজতত্ত্ব)
সহকাৰী অধ্যাপিকা, শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, মৰঙি মহাবিদ্যালয়(স্নাতক), গোলাঘাট
মৃদুলা হাজৰিকা, এম. এ. (শিক্ষাতত্ত্ব), এম. ফিল., ইউ.জি.চি নেট, শ্ৰেট
সহকাৰী অধ্যাপিকা (বিভাগীয় মুৰব্বী), শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, কমাৰ্কাঁও মহাবিদ্যালয়, গোলাঘাট
অংকিতা লাহন, এম. এ. (শিক্ষাতত্ত্ব), ইউ.জি.চি নেট.
সহকাৰী অধ্যাপিকা (অস্থায়ী), শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, কাকজান মহাবিদ্যালয়, যোৰহাট
মেৰীণা বৰশইকীয়া, এম. এ. (শিক্ষাতত্ত্ব), বি.এড., শ্ৰেট
সহকাৰী অধ্যাপিকা, শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, ধেমাজি বালিকা মহাবিদ্যালয়, ধেমাজি

www.mahaveerpublications.com

- *No part of this book may be reproduced in any form or by any means without prior written permission of the editors & the publisher.*
- *The Editors & the Publisher have made every effort to provide authentic, accurate & up-to-date matter in this book. However, they do not take any legal responsibility for any misrepresentation or errors inadvertently overlooked.*

Published by:

Mahaveer Publications
Jain Mandir Road, Graham Bazar
Dibrugarh - 786 001
E-mail: kanganbooks@gmail.com
Mobile: 98644-30084
www.mahaveerpublications.com

Exclusively Marketed & Distributed by

Kangan Stationery Stores
(Book Seller & Distributors)
New Market, Dibrugarh - 786 001
(9401106920 (M) E-mail : kanganbooks@gmail.com
Website: www.mahaveerpublications.com

Stockiest:

Adhunik Pustak Bhawan
Babulal Poddar Path, Dibrugarh - 786 001

Copyright : All rights reserved

First Edition: 2021

Price: ₹ 260.00 (Rupees Two Hundred Sixty Only)

ISBN: 987-81-951594-5-1

Setting : Jeet Print-Soft, Dibrugarh

DISCLAIMER: While the editors of this book have made every effort to avoid any mistakes or omissions and have used their skill, expertise and knowledge to the best of their capacity to provide accurate and updated information, the editors and Mahaveer Publications do not give any representation or warranty with respect to the accuracy or completeness of the contents of this publication and are selling this publication on the condition and understanding that they shall not be made liable in any manner whatsoever. Mahaveer Publications and the editors expressly disclaim all and any liability/ responsibility to any person, whether a purchaser or reader of this publication or not, in respect of anything and everything forming out of the contents of this publication. Mahaveer Publications shall not be responsible for any errors, omissions or damages arising out of the use of the information contained in this publication.

Further, the appearance of the personal name, location, place and incidents, if any, in the illustrations used herein is purely coincidental and work of imagination. Thus the same should in no manner be termed as defamatory to any individual.

প্রথম অধ্যায়
UNIT- I
Educational Technology

২৩-৭৫

- 1.00 আৰম্ভণি (Introduction) :
- 1.01 শৈক্ষিক প্রযুক্তিবিদ্যাৰ ধাৰণা :
(Concept of Educational Technology) :
 - 1.01.02 প্রযুক্তিবিদ্যাৰ অৰ্থ (Meaning of Technology)
- 1.02 শৈক্ষিক প্রযুক্তিবিদ্যাৰ অৰ্থ :
(Meaning of Educational Technology) :
- 1.03 শৈক্ষিক প্রযুক্তিবিদ্যাৰ প্রকৃতি আৰু বৈশিষ্ট্য :
(Nature and characteristics of Educational Technology) :
- 1.04 শৈক্ষিক প্রযুক্তিবিদ্যাৰ পৰিসৰ :
(Scope of Educational Technology) :
- 1.05 শৈক্ষিক প্রযুক্তিবিদ্যাৰ উদ্দেশ্য :
(Objectives of Educational Technology) :
- 1.06 শৈক্ষিক প্রযুক্তিবিদ্যাৰ কাৰ্যসমূহ :
(Functions of Educational Technology) :
- 1.07 শৈক্ষিক প্রযুক্তিবিদ্যাৰ বিকাশ :
(Development of Educational Technology) :
- 1.08 ভাৰতবৰ্ষত শৈক্ষিক প্রযুক্তিবিদ্যাৰ বিকাশ :
(Development of Educational Technology in India):
- 1.09 শৈক্ষিক প্রযুক্তিবিদ্যাৰ দিশসমূহ :
(Aspect of Educational Technology) :
- 1.10 শৈক্ষিক প্রযুক্তিবিদ্যাৰ উপাদানসমূহ :
(Components of Educational Technology) :

- 1.11 হাৰ্ডৱেৰৰ অভিগমন (Hardware Approach) :
- 1.12 ছফটৱেৰৰ অভিগমন (Software Approach) :
- 1.13 হাৰ্ডৱেৰৰ আৰু ছফটৱেৰৰ অভিগমনৰ মাজৰ পাৰ্থক্য :
(Difference between Hardware and Software Approach.)
- 1.14 হাৰ্ডৱেৰৰ আৰু ছফটৱেৰৰ অভিগমনৰ ব্যৱহাৰৰ নীতি :
(Principles of using Hardware and Software) :
- 1.15 শৈক্ষিক প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ হাৰ্ডৱেৰৰ আৰু ছফটৱেৰৰ অভিগমনৰ শৈক্ষিক
প্ৰায়োগিকতা।
(Educational Implication of Hardware and Software
approach of Educational Technology) :
- 1.16 প্ৰণালীগত অভিগমন (System Approach) :
- 1.16.01 প্ৰণালীৰ অৰ্থ (Meaning of system) :
- 1.16.02 প্ৰণালীৰ বৈশিষ্ট্য (Characteristics of system)
- 1.16.03 প্ৰণালীৰ উপাদানসমূহ (Elements of a system) :
- 1.16.04 প্ৰণালীগত অভিগমনৰ অৰ্থ (Meaning of system
approach) :
- 1.16.05 প্ৰণালীগত অভিগমনৰ বৈশিষ্ট্য (Characteristics of
system approach) :
- 1.16.06 প্ৰণালীগত অভিগমনৰ উপকৌশলসমূহ আৰু
শ্ৰেণীকোঠাৰ শিক্ষাদানত ইয়াৰ প্ৰায়োগিকতা
(Components of system approach and its
application in classroom instruction) :
- 1.16.07 প্ৰণালীগত অভিগমনত শিক্ষকৰ ভূমিকা (Role of
teacher in system approach) :
- 1.16.08 প্ৰণালীগত অভিগমনৰ সুবিধাসমূহ (Advantages of
system approach) :
- 1.17 নিৰ্দেশনাত্মক প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ ধাৰণা (Concept of instructional
technology) :
- 1.18 নিৰ্দেশনাত্মক প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ স্বীকাৰ্যসমূহ :
(Assumptions of instructional technology) :

EDUCATIONAL TECHNOLOGY

A Book chapter by Mridula Hazarika

1.00 আৰম্ভণি (Introduction) :

সাধাৰণ অৰ্থত দৈনন্দিন জীৱন সহজ আৰু আৰামদায়ক কৰি তুলিবৰ কাৰণে বৈজ্ঞানিক সূত্ৰ আৰু নীতিসমূহৰ প্ৰয়োগেই হ'ল প্ৰযুক্তিবিদ্যা। এই সমূহ প্ৰয়োগৰ জৰিয়তে আমি এনেকুৱা কৌশল তথা যন্ত্ৰৰ বিকাশ কৰো, যিবোৰে আমাৰ দৈনন্দিন জীৱন দ্ৰুততৰ আৰু প্ৰণালীবদ্ধ কৰি তোলে। গতিকে প্ৰযুক্তিবিদ্যাই দুটা দিশক বুজায়- ধাৰণাৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত তাত্ত্বিক দিশ আৰু ধাৰণাসমূহ ব্যৱহাৰৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত প্ৰয়োগিক দিশ। যেতিয়া নিৰ্ধাৰিত উদ্দেশ্যৰ ভিত্তিত প্ৰযুক্তিবিদ্যাক শৈক্ষিক প্ৰক্ৰিয়াৰ প্ৰণালীবদ্ধ বিকাশৰ কাৰণে ব্যৱহাৰ কৰা হয়, তেতিয়া ইয়াক শৈক্ষিক প্ৰযুক্তিবিদ্যা বুলি কোৱা হয়।

বৰ্তমানৰ জীৱন শৈলী অধিক জটিল হৈ পৰিছে প্ৰধানতঃ দুটা সমস্যাৰ কাৰণে - তথ্যৰ বিস্ফোৰণ আৰু জনসংখ্যাৰ বিস্ফোৰণ। তথ্যৰ বিস্ফোৰণ মানে হ'ল জ্ঞানৰ বিস্ফোৰণ। বৰ্তমান আধুনিক বিশ্বত জ্ঞানৰ নতুন নতুন দিশৰ উন্মেষ ঘটিছে আৰু মানৱ অভিঞ্জতাৰ পৰিসৰ বিস্তৃত হৈ পৰিছে। দ্বিতীয় সমস্যাটো হ'ল জনসংখ্যাৰ বিস্ফোৰণ যি দ্ৰুতগতিত জনসংখ্যা বৃদ্ধি হোৱাক বুজায়। এই বিস্ফোৰণে শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত জটিল সমস্যাৰ উদ্ভৱ কৰে, যিবোৰ শৈক্ষিক প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ সহায়ৰ অবিহনে সমাধান কৰাটো সম্ভৱ নহয়। গতিকে শৈক্ষিক প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ বিষয়ে সম্যক জ্ঞান আহৰণ কৰাটো অতি প্ৰয়োজন।

1.01 শৈক্ষিক প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ ধাৰণা (Concept of Educational Technology):

শৈক্ষিক প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ ধাৰণা বুজিবৰ কাৰণে আমি ইয়াৰ লগত সংযুক্ত হৈ

TEACHING LEARNING

शिक्षादान-शिक्षाग्रहण

प्रक्रियास्य दिग्गमसूत्र

Aspects of Teaching
Learning Process

ड० देवकी प्रसाद शर्मा
गुरुदास शर्मा
विज्ञान शोध

MAHAVEER PUBLICATIONS

ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ২০১৯-২০ শিক্ষাবৰ্ষৰ পৰা প্ৰবৰ্তন হোৱা পছন্দভিত্তিক
মূল্যায়ন ব্যৱস্থা (CBCS)ৰ তিনিবছৰীয়া স্নাতক মহলাৰ পাঠ্যক্ৰমৰ
চতুৰ্থ ষাণ্মাসিকৰ 'যোগ্যতা বিকাশ বিয়য়সূচী'ৰ (Skill Enhancement
Course) SEC1.2ৰ অনুমোদিত পাঠ্যক্ৰমৰ ভিত্তিত যুগুত

শিক্ষাদান-শিক্ষাগ্ৰহণ প্ৰক্ৰিয়াৰ দিশসমূহ

ASPECTS OF TEACHING LEARNING PROCESS

(For Honours and Non-honours Students' of B.A. 4th Semester)

ড° দেইজী বাণী চুতীয়া, এম এ, (শিক্ষাতত্ত্ব) পি.এইচ.ডি, এম এ (সমাজতত্ত্ব)

সহকাৰী অধ্যাপিকা, শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, মৰঙি মহাবিদ্যালয়(স্নাতক), গোলাঘাট

মৃদুলা হাজৰিকা, এম এ, এম ফিল, ইউ.জি.চি নেট, শ্লেট

সহকাৰী অধ্যাপিকা (বিভাগীয় মুৰব্বী), শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, কমাৰগাঁও

মহাবিদ্যালয়, গোলাঘাট

বিতুৰাজ গোহাঁই, এম এ, বি.এড. নেট

সহকাৰী অধ্যাপক, শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱা চৰকাৰী আদৰ্শ

মহাবিদ্যালয়, কাকপথাৰ, তিনিচুকীয়া

www.mahaveerpublications.com

- ◆ No part of this book may be reproduced in any form or by any means without prior written permission of the editors & the publisher.
- ◆ The Editors & the Publisher have made every effort to provide authentic, accurate & up-to-date matter in this book. However, they do not take any legal responsibility for any misrepresentation or errors inadvertently overlooked.

Published by:

Mahaveer Publications
Jain Mandir Road, Graham Bazar
Dibrugarh - 786 001
E-mail: kanganbooks@gmail.com
Mobile: 98644-30084
www.mahaveerpublications.com

Exclusively Marketed & Distributed by

Kangan Stationery Stores
(Book Seller & Distributors)
New Market, Dibrugarh - 786 001
(9401106920 (M) E-mail : kanganbooks@gmail.com
Website: www.mahaveerpublications.com

Stockiest:

Adhunik Pustak Bhawan
Babulal Poddar Path, Dibrugarh - 786 001

Copyright : All rights reserved

First Edition: 2021

Price: ₹ 180.00 (Rupees One Hundred Eighty Only)

ISBN: 978-93-91064-64-8

Setting : Jeet Print-Soft, Dibrugarh

DISCLAIMER: While the editors of this book have made every effort to avoid any mistakes or omissions and have used their skill, expertise and knowledge to the best of their capacity to provide accurate and updated information, the editors and Mahaveer Publications do not give any representation or warranty with respect to the accuracy or completeness of the contents of this publication and are selling this publication on the condition and understanding that they shall not be made liable in any manner whatsoever. Mahaveer Publications and the editors expressly disclaim all and any liability/ responsibility to any person, whether a purchaser or reader of this publication or not, in respect of anything and everything forming out of the contents of this publication. Mahaveer Publications shall not be responsible for any errors, omissions or damages arising out of the use of the information contained in this publication.

Further, the appearance of the personal name, location, place and incidents, if any, in the illustrations used herein is purely coincidental and work of imagination. Thus the same should in no manner be termed as defamatory to any individual.

প্রথম অধ্যায় (UNIT - I)

1.00	শিক্ষণ-শিকন প্রক্রিয়া (The Teaching Learning Process)	১৭
1.02	শিক্ষণ-শিকন প্রক্রিয়ার প্রকৃতি (Nature of Teaching Learning Process) :	১৯
1.03	শিক্ষাদানৰ অৰ্থ (Meaning of Teaching) :	১৯
1.04	শিক্ষাদানৰ প্রকৃতি আৰু বৈশিষ্ট্য : (Nature and Characteristics of Teaching)	২১
1.05	শিক্ষাদানৰ নীতিসমূহ : (Principles of Teaching)	২৩
1.06	প্রশস্ত শিক্ষাদানৰ লক্ষণসমূহ : (Marks of Quality Teaching)	২৮
1.07	শিক্ষাদানৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ উপাদানসমূহ : (Important Elements of Teaching)	২৯
1.08	শিক্ষণৰ ধাৰণা আৰু অৰ্থ (Concept and meaning of Learning) :	৩১
1.09	শিকনৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ (Characteristics of Learning) :	৩২
1.10	শিকনৰ নীতিসমূহ (Principles of Learning) :	৩৩
1.11	শিকনৰ লগত সম্পৰ্কিত উপাদানসমূহ : (Elements Related to Learning) :	৩৯
1.12	শিক্ষাদানৰ সাধাৰণ বিধিসমূহ (General Maxims of Teaching) :	৪০
1.13	শিক্ষাদানৰ পদ্ধতি আৰু পন্থা বা অভিগমন : (Methods and Approaches of Teaching)	৪৭
	3.13.01 পদ্ধতি মানে কি? What is method?	৪৮
	3.13.02 অভিগমন মানে কি? What is approach?	৪৮
1.14	শিক্ষাদান পদ্ধতিৰ লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্যসমূহ : Aims and Objectives of methods of teaching :	৪৯
1.15	শিক্ষার্থীকেন্দ্ৰিক পদ্ধতি : Learner Centered approach :	৫০
	1.15.01 শিক্ষার্থীকেন্দ্ৰিক/শিশুকেন্দ্ৰিক শিক্ষণৰ মূল অবধাৰণা	

	সমূহ (Key concepts of child centred/learner centred Approach)	৫৩
1.15.02	শিক্ষার্থীকেন্দ্রিক/শিশুকেন্দ্রিক শিক্ষার অর্থ আৰু সংজ্ঞাসমূহ (Meaning/definition of child centred /learner centred approach)	৫৩
1.15.03	শিক্ষার্থীকেন্দ্রিক পদ্ধতিত শিক্ষকৰ ভূমিকা (The role of teacher in the child centred approach)	৫৪
1.15.04	শিক্ষার্থীকেন্দ্রিক পদ্ধতিৰ উদ্দেশ্য : (Purpose of the learner centered approach)	৫৫
1.15.05	শিক্ষার্থীকেন্দ্রিক পদ্ধতিৰ মূল বৈশিষ্ট্যসমূহ : (Main Characteristics of student centred approach)	৫৫
1.15.06	শিক্ষার্থীকেন্দ্রিক পদ্ধতিৰ মূল নীতিসমূহ : (Principle of learner centered approach)	৫৭
1.15.07	শিক্ষার্থীকেন্দ্রিক শিক্ষণ পদ্ধতিৰ সুবিধা আৰু অসুবিধাসমূহ (Merits and demerits of learner centred approach)	৫৮
1.16	কৰ্মৰ যোগেদি শিকন /কৰ্মকেন্দ্রিক পদ্ধতি : (Learning by Doing /Activity centred method)	৬০
1.16.01	কৰ্মৰ অর্থ (Meaning of activity) :	৬০
1.16.02	কৰ্মকেন্দ্রিক শিক্ষাদান পদ্ধতিৰ অর্থ (Meaning of activity centred method of teaching)	৬১
1.16.03	কৰ্মকেন্দ্রিক শিক্ষাদান পদ্ধতিৰ ঐতিহাসিক পটভূমি : (Historical background of activity centred teaching)	৬২
1.16.04	কৰ্মকেন্দ্রিক পদ্ধতিৰ মূল বৈশিষ্ট্য সমূহ : (Characteristics of activity centred method)	৬৩
1.16.05	কৰ্মকেন্দ্রিক পদ্ধতিৰ মূল উদ্দেশ্যসমূহ : (Main objectives of activity centred method)	৬৪
1.16.06	শিক্ষাদান প্ৰক্ৰিয়াত কৰ্মকেন্দ্রিক পদ্ধতিৰ গুৰুত্ব : (Importance of activity centred method in	

প্রথম অধ্যায়

UNIT - I

1.00 শিক্ষণ-শিকন প্রক্রিয়া (The Teaching Learning Process) :

শিক্ষণ-শিকন এক অবিৰত প্ৰক্ৰিয়া যাৰ জৰিয়তে শিক্ষক তথা শিক্ষাৰ্থীৰ শিক্ষণীয় দক্ষতা তথা কৌশলৰ বিকাশ সাধন হয় আৰু নতুন নতুন জ্ঞান আহৰণৰ সুবিধা পায়। যেতিয়া শিক্ষকসকল শ্ৰেণীকোঠা পৰিচালনাৰ ক্ষেত্ৰত সফল হয়, তেওঁলোকৰ শিক্ষাৰ্থীসকলে অধিক উন্নতমানৰ শিকন অভিজ্ঞতা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হ'ব পাৰে। শিক্ষাৰ লক্ষ্যত উপনীত হ'বৰ কাৰণে শিক্ষণ আৰু শিকন প্ৰয়োজনীয় কাৰ্য। শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়া এক পৰিকল্পিত আন্তঃক্ৰিয়া। ই শিক্ষাৰ্থীসকলৰ আচৰণৰ বাঞ্ছিত পৰিৱৰ্তন সাধন কৰাত সহায় কৰে।

অভিধানিক অৰ্থত শিক্ষণ (Teaching) মানে হ'ল শিক্ষাদান কাৰ্য আৰু শিকন (Learning) ৰ অৰ্থ হ'ল শিক্ষা আহৰণ কাৰ্য। শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়া বা শিক্ষাদান শিক্ষা গ্ৰহণ প্ৰক্ৰিয়া হ'ল এক উপায় যাৰ জৰিয়তে নিৰ্ধাৰিত লক্ষ্য উদ্দেশ্যসমূহত উপনীত হ'বৰ কাৰণে শিক্ষক, শিক্ষাৰ্থী, পাঠ্যক্ৰম তথা আন চলক সমূহক এক সুনিৰ্দিষ্ট ৰূপত সংগঠিত কৰা হয়।

শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়া হ'ল এক উপায় যাৰ জৰিয়তে পূৰ্ব নিৰ্ধাৰিত লক্ষ্য-উদ্দেশ্যসমূহত উপনীত হ'বৰ কাৰণে শিক্ষক, শিক্ষাৰ্থী, পাঠ্যক্ৰম তথা আন চলকসমূহক এক সুনিৰ্দিষ্ট ৰূপত সংগঠিত কৰা হয়।

শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়াৰ প্ৰয়োজনীয় দিশসমূহক তলৰ চিত্ৰৰ সহায়ত দেখুৱাব পাৰি—

৩২ ৭৭

২০২১-২২

ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্নাতক মহলাৰ পছন্দভিত্তিক মূল্যায়ন পদ্ধতি (CBCS) অনুসৰি শিক্ষাতত্ত্ব (Education) বিষয়ৰ চতুৰ্থ শাৰ্ম্মাষিকৰ Generic Elective GEED-401, ষষ্ঠ শাৰ্ম্মাষিকৰ সন্মান (Honours) DSEED-603 আৰু ষষ্ঠ শাৰ্ম্মাষিকৰ সাধাৰণ (Non-Honours) পাঠ্যক্ৰমৰ EDDSEN-606 কাকতৰ আধাৰত যুগুত কৰা পাঠ্যপুথি

ECONOMICS OF EDUCATION

শিক্ষাৰ অৰ্থনীতি

ড° দেইজী বাণী চুতীয়া
মৃদুলা হাজৰিকা
অংকিতা বৰুৱা
গীতাঞ্জলি ভৰালী

www.mahaveerpublications.com

ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্নাতক মহলাৰ পছন্দভিত্তিক মূল্যায়ন পদ্ধতি (CBCS) অনুসৰি
শিক্ষাতত্ত্ব (Education) বিষয়ৰ চতুৰ্থ ষাণ্মাসিকৰ Generic Elective GEED-401, ষষ্ঠ
ষাণ্মাসিকৰ সন্মান (Honours) DSEED-603 আৰু ষষ্ঠ ষাণ্মাসিক সাধাৰণ (Non-
Honours) পাঠ্যক্রমৰ EDDSEN-606 কাকতৰ আধাৰত যুগুত কৰা পাঠ্যপুথি

শিক্ষাৰ অৰ্থনীতি

ECONOMICS OF EDUCATION

ড° দেইজী ৰাণী চুতীয়া

এম এ, (শিক্ষাতত্ত্ব) পি.এইচ.ডি, এম এ (সমাজতত্ত্ব)

সহকাৰী অধ্যাপিকা, শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, মৰঙি মহাবিদ্যালয় (স্নাতক), গোলাঘাট

মৃদুলা হাজৰিকা

এম. এ. (শিক্ষাতত্ত্ব), এম. ফিল., ইউ.জি.চি নেট, শ্লেট

সহকাৰী অধ্যাপিকা (বিভাগীয় মুৰব্বী),

শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, কমাৰগাঁও মহাবিদ্যালয়, গোলাঘাট

অংকিতা বৰুৱা

এম এ, এম ফিল (শিক্ষাতত্ত্ব) সহকাৰী অধ্যাপিকা,

শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, দুলীয়াজান মহাবিদ্যালয়, দুলীয়াজান

গীতাঞ্জলি ভৰালী

এম এ, এম ফিল, সহকাৰী অধ্যাপিকা (বিভাগীয় মুৰব্বী),

শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, মৰঙি মহাবিদ্যালয় (স্নাতক) গোলাঘাট

Complimentary Copy :
NOT FOR SALE
With the best compliments-
MAHAVEER PUBLICATION
9864430084

www.mahaveerpublications.com

- ◆ No part of this book may be reproduced in any form or by any means without prior written permission of the editors & the publisher.
- ◆ The Editors & the Publisher have made every effort to provide authentic, accurate & up-to-date matter in this book. However, they do not take any legal responsibility for any misrepresentation or errors inadvertently overlooked.

Published by:

Mahaveer Publications
 Jain Mandir Road, Graham Bazar
 Dibrugarh - 786 001
 E-mail: kanganbooks@gmail.com
 Mobile: 98644-30084
 www.mahaveerpublications.com

Exclusively Marketed & Distributed by

Kangan Stationery Stores
 (Book Seller & Distributors)
 New Market, Dibrugarh - 786 001
 (9401106920 (M) E-mail: kanganbooks@gmail.com
 Website: www.mahaveerpublications.com

Stockiest:

Adhunik Pustak Bhawan
 Babulal Poddar Path, Dibrugarh - 786 001

Copyright : All rights reserved

First Edition: 2021

Price: ₹ 250.00 (Rupees Two Hundred Fifty Only)

ISBN: 978-81-951594-4-4

Setting : Jeet Print-Soft, Dibrugarh

DISCLAIMER: While the editors of this book have made every effort to avoid any mistakes or omissions and have used their skill, expertise and knowledge to the best of their capacity to provide accurate and updated information, the editors and Mahaveer Publications do not give any representation or warranty with respect to the accuracy or completeness of the contents of this publication and are selling this publication on the condition and understanding that they shall not be made liable in any manner whatsoever. Mahaveer Publications and the editors expressly disclaim all and any liability/ responsibility to any person, whether a purchaser or reader of this publication or not, in respect of anything and everything forming out of the contents of this publication. Mahaveer Publications shall not be responsible for any errors, omissions or damages arising out of the use of the information contained in this publication.

Further, the appearance of the personal name, location, place and incidents, if any, in the illustrations used herein is purely coincidental and work of imagination. Thus the same should in no manner be termed as defamatory to any individual.

UNIT- II

Human Capital Formation and Investment in Education

85 - 124

- 2.00 মূলধন আৰু মূলধন গঠনৰ ধাৰণা :
(Concept of Capital and Capital Formation) :
- 2.01 মানৱ মূলধন আৰু মানৱ মূলধন গঠনৰ ধাৰণা :
(Concept of Human Capital and Human Capital Formation) :
- 2.02 মানৱ মূলধন গঠনৰ প্ৰকৃতি আৰু বৈশিষ্ট্য :
(Nature and Characteristics of Human Capital Formation) :
- 2.03 মানৱ মূলধন গঠনৰ উৎসসমূহ :
(Sources of Human Capital Formation) :
- 2.04 অৰ্থনৈতিক বিকাশৰ ধাৰণা :
(Concept of Economic Development) :

- 2.05 অৰ্থনৈতিক বিকাশৰ সূচক সমূহ :
(Indicator of Economic Development) :
- 2.06 মানৱ মূলধন গঠন আৰু অৰ্থনৈতিক বিকাশৰ মাজৰ সম্পৰ্ক :
(Relationship between Human Capital Formation and Economic Development) :
- 2.07 মানৱ মূলধন গঠন প্ৰক্ৰিয়াত শিক্ষাৰ ভূমিকা :
(Role of Education in the Process of Human Capital Formation) :
- 2.08 অৰ্থনৈতিক বিকাশত শিক্ষাৰ ভূমিকা :
(Role of Education in Economic Development) :
- 2.09 মানৱ শক্তি পৰিকল্পনাৰ ধাৰণা আৰু অৰ্থ
(Concept and Meaning of Manpower Planning) :
- 2.10 মানৱ শক্তি পৰিকল্পনাৰ প্ৰকৃতি আৰু বৈশিষ্ট্য :
Nature and Characteristics of Manpower Planning):
- 2.11 মানৱশক্তি পৰিকল্পনাৰ উদ্দেশ্য :
(Objectives of Manpower Planning) :
- 2.12 মানৱ শক্তি পৰিকল্পনাৰ গুৰুত্ব আৰু প্ৰয়োজনীয়তা :
(Need and Importance of Manpower Planning):
- 2.13 মানৱশক্তি পৰিকল্পনাৰ কৌশল :
(Strategy for Manpower Planning) :
- 2.14 মানৱশক্তি পৰিকল্পনাৰ সুবিধাসমূহ :
(Advantages of Manpower Planning) :
- 2.15 মানৱশক্তি পৰিকল্পনাৰ অসুবিধাসমূহ :
(Disadvantages of Manpower Planning) :
- 2.16 বিনিয়োগৰ ধাৰণা
(Concept of investment) :
- 2.17 বিনিয়োগৰ বৈশিষ্ট্য :
(Characteristics of Investment) :
- 2.18 শিক্ষাত বিনিয়োগৰ ধাৰণা :
(Concept of Investment in Education) :

দ্বিতীয় অধ্যায়
UNIT-II

HUMAN CAPITAL FORMATION AND INVESTMENT IN EDUCATION

2.00 মূলধন আৰু মূলধন গঠনৰ ধাৰণা :

(Concept of Capital and Capital Formation) :

মূলধনক সম্পদৰ এটা অংশ বুলিব পাৰি যাক ভৱিষ্যতে অধিক সম্পদ উৎপাদনৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। মূলধন মানে হৈছে উৎপাদন প্ৰক্ৰিয়াত ব্যৱহৃত কিছুমান সামগ্ৰী যেনে- মেচিন, সঁজুলি, উদ্যোগ আদি। অৰ্থাৎ মানুহৰ দ্বাৰা উৎপাদিত যিবিলাকৰ সম্পদক উৎপাদন কাৰ্যত পুনঃপুনঃ ব্যৱহাৰ কৰিব পৰা যায়, সেই সম্পদবোৰকে মূলধন বুলি অভিহিত কৰিব পাৰি।

মূলধন গঠনে বৰ্তমান সংগৃহীত পুঁজিত অধিক যোগদান দিয়াক বুজায় যিয়ে ভৱিষ্যতে আৰু অধিক উৎপাদন কৰিব পাৰে। অৰ্থাৎ মূলধন গঠন হৈছে এনে এক প্ৰক্ৰিয়া যি এখন দেশৰ মূলধন সংগ্ৰহৰ ভেটিক অধিক সুদৃঢ় কৰি বিভিন্ন ধৰণৰ উৎপাদনমূলক কাৰখানা, সামগ্ৰী আদিক ক্ৰয় কৰাত সহায় কৰে। ই মানৱ সম্পদ আৰু বৈশ্বায়িক সম্পদৰ যথোপযুক্ত উপযোগীকৰণ ব্যৱস্থা।

অৰ্থনীতিত মূলধন সংগ্ৰহৰ পৰিমাণ বৃদ্ধিকেই মূলধন গঠন বুলি ক'ব পাৰি। ই এনে এক অৱস্থিতি য'ত সমাজে আয়ৰ সমগ্ৰ অংশ উপভোগ নকৰি ইয়াৰ এটা অংশক বিভিন্ন ধৰণৰ মূলধন সামগ্ৰী যেনে- যন্ত্ৰপাতি, সা-সঁজুলি, যাতায়াত অৱস্থা আদিত ব্যয় কৰে।

মুঠৰ ওপৰত মূলধন গঠন হৈছে এনে এক প্ৰক্ৰিয়া য'ত উৎপাদনত এটা অংশ মূলধন সামগ্ৰীত বিনিয়োগ কৰা হয় যাতে ভৱিষ্যতে ইয়াৰ পৰা অধিক উৎপাদন পাব পাৰি।

মানৱ অধিকাৰ সমূহৰ শিক্ষা HUMAN RIGHTS EDUCATION

ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্নাতক মহলাৰ পছন্দভিত্তিক মূল্যায়ন পদ্ধতি (CBCS) অনুসৰি শিক্ষাতত্ত্ব (Education) বিষয়ৰ দ্বিতীয় বাৰ্ষিকৰ Generic Elective GEED-201, ষষ্ঠ বাৰ্ষিকৰ সন্মান (Honours) DSEED-601 আৰু ষষ্ঠ বাৰ্ষিকৰ সাধাৰণ (Non-Honours) পাঠ্যক্ৰমৰ EDDSEN-605 কাকতৰ আধাৰত যুগুত কৰা পাঠ্যপুথি

ড° দেইজী বাণী চুতীয়া
মৃদুলা হাজৰিকা
অংকিতা বৰুৱা
ড° মানসী গগৈ বৰগোহাঁই
কুঞ্জমুকুল গগৈ

ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্নাতক মহলাৰ পছন্দভিত্তিক মূল্যায়ন পদ্ধতি (CBCS) অনুসৰি
শিক্ষাতত্ত্ব (Education) বিষয়ৰ দ্বিতীয় যাদ্গাসিকৰ Generic Elective GEED-201, যষ্ঠ
যাদ্গাসিকৰ সন্মান (Honours) DSEED-601 আৰু যষ্ঠ যাদ্গাসিকৰ সাধাৰণ (Non-
Honours) পাঠ্যক্ৰমৰ EDDSEN-605 কাকতৰ আধাৰত যুগুত কৰা পাঠ্যপুথি

মানৱ অধিকাৰ সমূহৰ শিক্ষা Human Rights Education

ড° দেইজী ৰাণী চুতীয়া, এম এ, (শিক্ষাতত্ত্ব) পি.এইচ.ডি, এম এ (সমাজতত্ত্ব)

সহকাৰী অধ্যাপিকা, শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, মৰঙি মহাবিদ্যালয়(স্নাতক), গোলাঘাট

মৃদুলা হাজৰিকা, এম এ, এম ফিল, ইউ.জি.চি নেট, শ্লেট

সহকাৰী অধ্যাপিকা (বিভাগীয় মুৰব্বী), শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, কমাৰগাঁও
মহাবিদ্যালয়, গোলাঘাট

অংকিতা বৰুৱা, এম এ, এম ফিল (শিক্ষাতত্ত্ব)

সহকাৰী অধ্যাপিকা, শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, দুৰীয়াজান মহাবিদ্যালয়, দুৰীয়াজান

ড° মানসী গগৈ বৰগোহাঁই, এম এ, এম ফিল, পি.এইচ.ডি.,

মুৰব্বী অধ্যাপিকা, শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, নন্দলাল বৰগোহাঁই চিটি মহাবিদ্যালয়, ডিব্ৰুগড়

কুঞ্জমুকুল গগৈ, এম.এ., শ্লেট

সহকাৰী অধ্যাপক, শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, নাহৰকটীয়া মহাবিদ্যালয়, নাহৰকটীয়া

- ◆ *No part of this book may be reproduced in any form or by any means without prior written permission of the editors & the publisher.*
- ◆ *The Editors & the Publisher have made every effort to provide authentic, accurate & up-to-date matter in this book. However, they do not take any legal responsibility for any misrepresentation or errors inadvertently overlooked.*

Published by:

Mahaveer Publications
Jain Mandir Road, Graham Bazar
Dibrugarh - 786 001
E-mail: kanganbooks@gmail.com
Mobile: 98644-30084
www.mahaveerpublications.com

Exclusively Marketed & Distributed by

Kangan Stationery Stores
(Book Seller & Distributors)
New Market, Dibrugarh - 786 001
(9401106920 (M) E-mail : kanganbooks@gmail.com
Website: www.mahaveerpublications.com

Stockiest:

Adhunik Pustak Bhawan
Babulal Poddar Path, Dibrugarh - 786 001

Copyright : All rights reserved

First Edition: 2021

Price: ₹ 240.00 (Rupees Two Hundred Forty Only)

ISBN: 978-81-951594-8-2

Setting : Jeet Print-Soft, Dibrugarh

DISCLAIMER: While the editors of this book have made every effort to avoid any mistakes or omissions and have used their skill, expertise and knowledge to the best of their capacity to provide accurate and updated information, the editors and Mahaveer Publications do not give any representation or warranty with respect to the accuracy or completeness of the contents of this publication and are selling this publication on the condition and understanding that they shall not be made liable in any manner whatsoever. Mahaveer Publications and the editors expressly disclaim all and any liability/ responsibility to any person, whether a purchaser or reader of this publication or not, in respect of anything and everything forming out of the contents of this publication. Mahaveer Publications shall not be responsible for any errors, omissions or damages arising out of the use of the information contained in this publication.

Further, the appearance of the personal name, location, place and incidents, if any, in the illustrations used herein is purely coincidental and work of imagination. Thus the same should in no manner be termed as defamatory to any individual.

UNIT-III

তৃতীয় অধ্যায়

Introduction of Human Rights Education ১১৯-১৬৯

- ⇒ পাতনি (Introduction) :
- ⇒ মানৱ অধিকাৰ শিক্ষাৰ ধাৰণা আৰু অৰ্থ : (Concept and Meaning of Human Rights Education)
- ⇒ মানৱ অধিকাৰ শিক্ষাৰ চমু ইতিহাস : (Brief History of Human Rights Education)
- ⇒ মানৱ অধিকাৰ শিক্ষাৰ উদ্দেশ্য : (Objectives of Human Rights Education)
- ⇒ মানৱ অধিকাৰ শিক্ষাৰ নীতিসমূহ : (Principle of Human Rights Education)
- ⇒ মানৱ অধিকাৰ শিক্ষাৰ পৰিসৰ : (Scope of Human Rights Education)
- ⇒ ভাৰত বৰ্ষত মানৱ অধিকাৰ শিক্ষা : (Human Rights Education in India)

- ⇒ **ভাৰতবৰ্ষত মানৱ অধিকাৰ শিক্ষাৰ প্ৰয়োজনীয়তা : (Need for Human Rights Education in India)**
- ⇒ **মানৱ অধিকাৰ শিক্ষাক উন্নত কৰাৰ উপাদানসমূহ : (Factors promoting to Human Rights Education)**
- ⇒ **ইতিবাচক মনোভাৱ (Positive attitude) :**
- ⇒ **সামাজিক পন্থী আচৰণ (Pro-social behaviour) :**
- ⇒ **কু-সংস্কাৰ দূৰীকৰণ (Elimination of Prejudice) :**
- ⇒ **শান্তিৰ প্ৰসাৰ (Promotion of Peace) :**
- ⇒ **মানৱ অধিকাৰসমূহৰ শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত বিশ্বজোৰা কাৰ্যসূচী (The World Programme for Human Rights Education)**
- ⇒ **মানৱ অধিকাৰ শিক্ষাৰ বিভিন্ন পৰ্যায়সমূহ : Human Rights Education in different levels of Education**
- ⇒ **প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত মানৱ অধিকাৰ শিক্ষা (Human Rights Education at Elementary level)**
- ⇒ **মাধ্যমিক পৰ্যায়ত মানৱ অধিকাৰ শিক্ষা (Human Rights Education at Secondary Level)**
- ⇒ **মাধ্যমিক পৰ্যায়ত মানৱ অধিকাৰ শিক্ষাৰ উদ্দেশ্যসমূহ : (Objectives of Human Rights Education at Secondary Level)**
- ⇒ **বিদ্যালয়ত মানৱ অধিকাৰ শিক্ষাৰ প্ৰাথমিক পন্থাসমূহ : (Basic approaches to Human Right Education in Schools)**
- ⇒ **মানৱ অধিকাৰ শিক্ষাৰ পাঠ্যক্ৰম : (Human Rights Education Curriculum)**
- ⇒ **বিদ্যালয় পৰ্যায়ত মানৱ অধিকাৰ শিক্ষাৰ সামগ্ৰিক উদ্দেশ্যসমূহ : (Overall objectives of Human Right Education at School Stage)**
- ⇒ **মানৱ অধিকাৰসমূহৰ শিক্ষাদান বিভিন্ন কাৰ্যসূচী আৰু পদ্ধতিসমূহ : Methods and Activities of Teaching Human Rights Education)**
- ⇒ **পদ্ধতি, পন্থা আৰু কৌশলসমূহ (Methodology, Approaches and Strategies)**
- (ক) আনুষ্ঠানিক শিক্ষাদান প্ৰণালী :
- (খ) অনানুষ্ঠানিক প্ৰশিক্ষণ (Non-formal training) :

UNIT-III

তৃতীয় অধ্যায়

INTRODUCTION OF HUMAN RIGHTS EDUCATION

3.00 পাতনি (Introduction) :

শিক্ষা হ'ল মানৱ সম্পদ বিকাশৰ প্ৰধান আহিলা। জ্ঞান আহৰণ তথা সমাজ মূল্যবোধ, ৰীতি-নীতি, কৃষ্টি-সংস্কৃতি আদি সংৰক্ষণ আৰু হস্তান্তৰকৰণৰ ক্ষেত্ৰত শিক্ষাই প্ৰধান ভূমিকা পালন কৰে। এক প্ৰধান দিশ হিচাপে শিক্ষাই আমাক শান্তি সম্প্ৰীতি, মিলাপ্ৰীতি আৰু একতাৰ এনাজৰীৰে বান্ধ খাই কাৰ্য সম্পাদনৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰে। লগতে আত্ম পৰিচয়ক সুদৃঢ় তথা শক্তিশালীকৰণত গঢ়ি তুলি আত্ম বিশ্বাসী কৰি তোলে।

মানুহে স্বাভাৱিক জীৱন-যাপন কৰিবৰ কাৰণে অধিকাৰৰ প্ৰয়োজন। অধিকাৰ অবিহনে কোনো মানুহেই বিকাশ তথা সামাজিক জীৱনৰ উৎকৰ্ষ সাধন কৰাটো সম্ভৱ নহয়। গণতান্ত্ৰিক ভাৱধাৰাৰ বিকাশৰ লগে লগে ব্যক্তিৰ অধিকাৰ সমূহে যথেষ্ট গুৰুত্ব লাভ কৰিছে। আধুনিক গণতান্ত্ৰিক দেশসমূহে ব্যক্তিক আইনগত ভাৱে প্ৰদান কৰা অধিকাৰসমূহ বান্ধৰ জীৱনত পৰিৱেশ পৰিস্থিতি অনুসৰি প্ৰয়োগ আৰু উপভোগৰ কাৰণে প্ৰয়োজনীয় সুবিধা দিছে। ইয়াৰ সহায়ত ব্যক্তিৰ বিকাশক সুনিশ্চিত কৰি তুলিব বিচৰা হৈছে।

মানুহ হিচাপে সমাজত জীয়াই থাকিবৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় অধিকাৰসমূহকে মানৱ অধিকাৰ বুলি কোৱা হয়। মানুহে মৰ্যাদা আৰু অধিকাৰৰ ক্ষেত্ৰত সমান হৈয়ে জন্ম লাভ কৰে। জাতি, বৰ্ণ, ধৰ্ম, লিংগ, জন্মৰ ঠাই, মত, সাংস্কৃতিক বৈষম্য নিৰ্বিশেষে মানৱ অধিকাৰ ব্যক্তিৰ জন্মগত আৰু অবিচ্ছেদ্য দাবী। মানৱ অধিকাৰক মৌলিক অধিকাৰ, জন্মগত অধিকাৰ, প্ৰকৃতিগত অধিকাৰ ইত্যাদিও বুলিব পাৰি।

3.01 মানৱ অধিকাৰ শিক্ষাৰ ধাৰণা আৰু অৰ্থ :

(Concept and Meaning of Human Rights Education)

সাধাৰণ অৰ্থত ক'বলৈ গ'লে মানৱ অধিকাৰৰ জ্ঞান, কৌশল আৰু মূল্যসমূহৰ বিকাশৰ কাৰণে প্ৰদান কৰা সকলো ধৰণৰ শিক্ষণেই হ'ল মানৱ অধিকাৰ শিক্ষা। অৰ্থাৎ মানৱ অধিকাৰ শিক্ষা হ'ল এনে ধৰণৰ শিক্ষা যি মানৱ ব্যক্তিত্বৰ সামগ্ৰিক বিকাশৰ কাৰণে প্ৰয়োজনীয় ব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়ে। সকলো মানুহৰে অধিকাৰৰ প্ৰতি সন্মান প্ৰদৰ্শন, মৌলিক প্ৰয়োজনীয়সমূহ পূৰণ আৰু মৌলিক স্বাধীনতাক নিশ্চিতকৰণ আদিক অন্তৰ্ভুক্ত কৰে।

মানৱ অধিকাৰ শিক্ষাৰ অন্তৰ্নিহিত ধাৰণাটো হ'ল যে শিক্ষাৰ লক্ষ্য কেৱল দক্ষ, প্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত ব্যক্তি গঢ়ি তোলাটোৱেই হ'ব নালাগে। ব্যক্তিৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত অবিহ্বা যোগোৱাৰ ওপৰতো গুৰুত্ব দিব লাগে, যি এখন সমাজত আন্তঃক্ৰিয়াৰ ক্ষেত্ৰত দৰকাৰী কৌশলসমূহৰো অধিকাৰী কৰি তোলে।

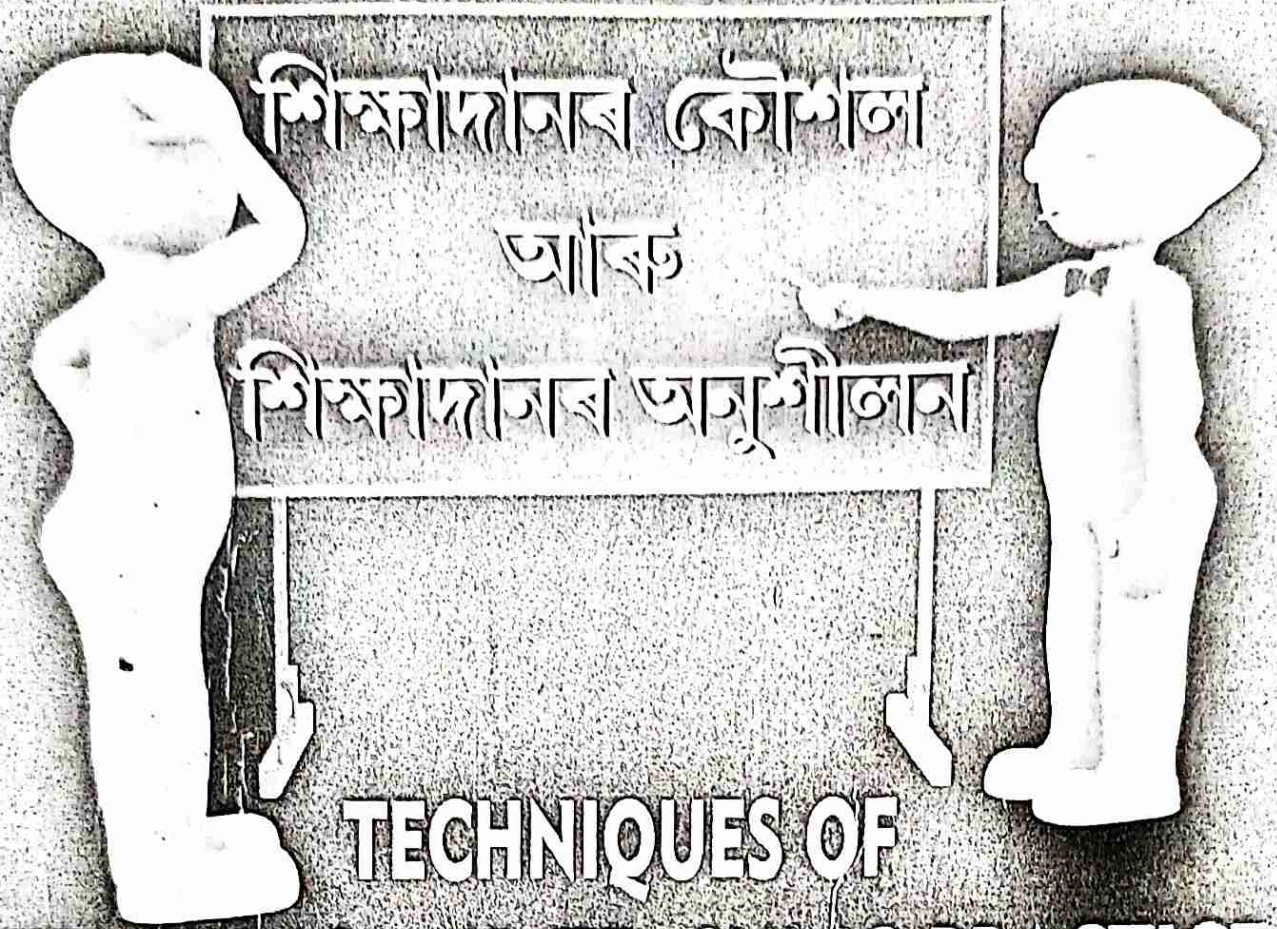
According to General Assembly of UNO, "Human Rights Education is a life long process by which people at all levels of development and in all parts of Society, learn Respect for dignity of others and the means and methods of ensuring that respect in all societies."

According to the Council of Europe's HRE Youth Programme, "Human Rights Education means the educational programmes and activities that focus on promoting equality in human dignity, in conjunction with programmes such as those promoting intercultural learning, participation and empowerment of minorities."

According to UNESCO Director General Koichiro Matsuura, "Human Rights Education is indispensable for every individual to fully enjoy and claim a life of security and dignity."

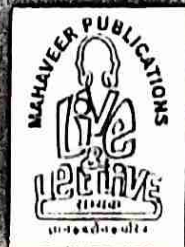
মানৱ অধিকাৰৰ এক সাৰ্বজনীন সংস্কৃতি গঢ়ি তোলাৰ উদ্দেশ্যৰে প্ৰদান কৰা শিক্ষা, প্ৰশিক্ষণ আৰু তথ্যকে মানৱ অধিকাৰ শিক্ষা বুলি ক'ব পাৰি। মানৱ অধিকাৰ সম্পৰ্কীয় বহুমুখী শিক্ষাই প্ৰধানকৈ দুটা উপাদানক সামৰি লয়- (ক) মানৱ অধিকাৰ

উৎসাহ বিদ্যালয়ৰ সাতম শ্ৰেণীৰ পৰিকল্পিত শিক্ৰণ পদ্ধতি (CEOS) অঙ্গুষ্ঠা শিক্ষা (Education) বিভাগৰ অস্থায়ী বাৰ্ষিকীৰ অঙ্গুষ্ঠা (Memorandum) পঠিতৰ EDNH-402 আৰু EDNH-020 কাৰ্যসূচীৰ অঙ্গুষ্ঠা পঠিতৰ

TECHNIQUES OF TEACHING AND TEACHING PRACTICE

ড° দেইজী বাণী চুতীয়া
মৃদুলা হাজৰিকা

ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্নাতক মহলাৰ পছন্দভিত্তিক মূল্যায়ন পদ্ধতি (CBCS)
অনুসৰি 'শিক্ষাতত্ত্ব' (Education) বিষয়ৰ চতুৰ্থ যান্মাসিকৰ সন্মান (Honours)
পাঠ্যক্রমৰ EDNH-402 আৰু EDNH-4020 কাকতকাকতৰ
আধাৰত প্ৰস্তুত পাঠ্যপুথি

শিক্ষাদানৰ কৌশল
আৰু
শিক্ষাদানৰ অনুশীলন

TECHNIQUES OF TEACHING
AND
TEACHING PRACTICE

ড° দেইজী ৰাণী চুতীয়া, এম. এ. (শিক্ষাতত্ত্ব), পি.এইচ.ডি, এম এ(সমাজতত্ত্ব)
সহকাৰী অধ্যাপিকা, শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, মৰঙি মহাবিদ্যালয়(স্নাতক), গোলাঘাট
মৃদুলা হাজৰিকা, এম. এ. (শিক্ষাতত্ত্ব), এম. ফিল., ইউ.জি.চি নেট, শ্লেট
সহকাৰী অধ্যাপিকা (বিভাগীয় মুৰব্বী), শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ, কমাৰগাঁও মহাবিদ্যালয়, গোলাঘাট

- ◆ No part of this book may be reproduced in any form or by any means without prior written permission of the editors & the publisher.
- ◆ The Editors & the Publisher have made every effort to provide authentic, accurate & up-to-date matter in this book. However, they do not take any legal responsibility for any misrepresentation or errors inadvertently overlooked.

Published by:

Mahaveer Publications
Jain Mandir Road, Graham Bazar
Dibrugarh - 786 001
E-mail: kanganbooks@gmail.com
Mobile: 98644-30084
www.mahaveerpublications.com

Exclusively Marketed & Distributed by

Kangan Stationery Stores
(Book Seller & Distributors)
New Market, Dibrugarh - 786 001
(9401106920 (M) E-mail: kanganbooks@gmail.com
Website: www.mahaveerpublications.com

Stockiest:

Adhunik Pustak Bhawan
Babulal Poddar Path, Dibrugarh - 786 001

Copyright : All rights reserved

First Edition: 2021

Price: ₹ 280.00 (Rupees Two Hundred Eighty Only)

ISBN: 978-81-951594-1-3

Setting : Jeet Print-Soft, Dibrugarh

DISCLAIMER: While the editors of this book have made every effort to avoid any mistakes or omissions and have used their skill, expertise and knowledge to the best of their capacity to provide accurate and updated information, the editors and Mahaveer Publications do not give any representation or warranty with respect to the accuracy or completeness of the contents of this publication and are selling this publication on the condition and understanding that they shall not be made liable in any manner whatsoever. Mahaveer Publications and the editors expressly disclaim all and any liability/ responsibility to any person, whether a purchaser or reader of this publication or not, in respect of anything and everything forming out of the contents of this publication. Mahaveer Publications shall not be responsible for any errors, omissions or damages arising out of the use of the information contained in this publication.

Further, the appearance of the personal name, location, place and incidents, if any, in the illustrations used herein is purely coincidental and work of imagination. Thus the same should in no manner be termed as defamatory to any individual.

সূচীপত্ৰ

প্ৰথম অধ্যায় UNIT-I

- 1.00 শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়া (The Teaching Learning Process) ২৭-৮৫
- 1.01 শিক্ষাদানৰ অৰ্থ (Meaning of Teaching)
- 1.02 শিক্ষাদানৰ প্ৰকৃতি আৰু বৈশিষ্ট্য : (Nature and Characteristics of Teaching)
- 1.03 শিক্ষাদানৰ ক্ৰমবিকাশশীল ধাৰণা : (Evolving Concept of Teaching)
- 1.04 শিক্ষাদানৰ নীতিসমূহ : (Principles of Teaching)
- 1.05 প্ৰশস্ত শিক্ষাদানৰ লক্ষণসমূহ : (Marks of Quality Teaching) :
- 1.06 শিক্ষাদানৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ উপাদানসমূহ : (Important Elements of Teaching) :
- 1.07- শিক্ষণৰ ধাৰণা আৰু অৰ্থ : (Concept and meaning of Learning) :
- 1.08 শিক্ষণৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ : (Characteristics of Learning) :
- 1.09 শিক্ষণৰ নীতিসমূহ : (Principles of Learning) :
- 1.10 শিক্ষণৰ লগত সম্পৰ্কিত উপাদানসমূহ : (Elements Related to Learning) :
- 1.11 শিক্ষাদানৰ সাধাৰণ বিধিসমূহ : (General Maxims of Teaching) :
- 1.12 শিক্ষাদানৰ পৰ্যায়সমূহ আৰু শিক্ষকৰ ভূমিকা : (Phase of Teaching and Role of the Teacher):
- 1.12.1 শিক্ষাদানৰ পূৰ্ব কাৰ্যকৰী পৰ্যায় (Pre-active Phase of Teaching)

- 1.12.2 শিক্ষাদানৰ কাৰ্যকৰী পৰ্যায় :
(Interactive Phase of Teaching) :
- 1.12.3 শিক্ষাদানৰ উত্তৰ কাৰ্যকৰী পৰ্যায় :
(Post active Phase of Teaching) :
- 1.13 শিক্ষণ আচৰণ :
(Teaching Behaviour) :
- 1.14 শিক্ষণ আচৰণৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ :
(Characteristics of Teaching Behaviour) :
- 1.15 শিক্ষণ আচৰণৰ প্ৰকাৰসমূহ :
(Classification of Teaching Behaviour) :
- 1.15.1 স্বৈৰতন্ত্রমূলক শিক্ষণ আচৰণ :
(Authoritative Teaching Behaviour) :
- 1.15.2 গণতন্ত্রমূলক শিক্ষণ আচৰণ :
(Democratic Teaching Behaviour) :
- 1.15.3 স্বতন্ত্র বা হস্তক্ষেপবিহীন শিক্ষণ আচৰণ :
(Laisses Fair Teaching Behaviour) :
- 1.16 শ্ৰেণীকোঠাত প্ৰাৰম্ভিক শিক্ষকৰ সমস্যাসমূহ :
- 1.17 প্ৰাৰম্ভিক শিক্ষকৰ সমস্যাসমূহ সমাধান কৰাৰ উপায় :
(Ways for Solving the Problems of Beginner Teacher)
সম্ভাব্য প্ৰশ্নসমূহ :

দ্বিতীয় অধ্যায় UNIT-II

- 2.00 পৰিকল্পনাৰ ধাৰণা (Concept of Plan) :
- 2.01 পাঠ পৰিকল্পনাৰ ধাৰণা আৰু অৰ্থ
(Concept and meaning of lesson plan) :
- 2.02 এটা ভাল পাঠ পৰিকল্পনাৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ
(Characteristics of a good lesson plan)
- 2.03 পাঠ পৰিকল্পনাৰ নীতিসমূহ
(Principles of lesson planning) :
- 2.04 পাঠ পৰিকল্পনাৰ গুৰুত্ব / সুবিধা / গুণসমূহ
(Importance / Merits / Advantages of Lesson Plan) :
- 2.05 পাঠ পৰিকল্পনাৰ হাৰ্ভাৰ্টিয়ান স্তৰসমূহ
(Herbertian steps of lesson planning) :

UNIT-V

5.00 Demo Lesson plans for Micro Teaching Practice

୨୯୮-୩୨୯

5.01 Knowledge Lesson

- Lesson Plan (I)

- Lesson Plan (II)

5.02 Skill Lesson

- Lesson Plan (I)

- Lesson Plan (II)

5.03 Appreciation Lesson

- Lesson Plan (I)

- Lesson Plan (II)

■ প্রশ্নকাকত

୩୨୬-୩୩୨

■ গ্রন্থপঞ্জী

୩୩୩-୩୩୮

প্ৰথম অধ্যায় UNIT - I

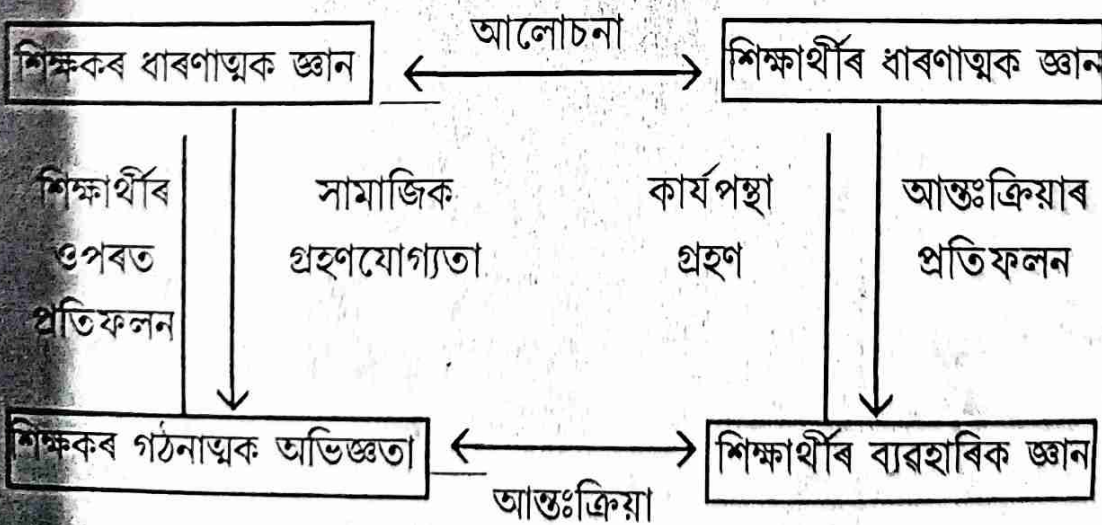
1.00 শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়া

(The Teaching Learning Process)

শিক্ষণ-শিকন এক অবিৰত প্ৰক্ৰিয়া যাৰ জৰিয়তে শিক্ষক তথা শিক্ষাৰ্থীৰ শিক্ষণীয় দক্ষতা তথা কৌশলৰ বিকাশ সাধন হয় আৰু নতুন নতুন জ্ঞান আহৰণৰ সুবিধা পায়। যেতিয়া শিক্ষকসকল শ্ৰেণীকোঠা পৰিচালনাৰ ক্ষেত্ৰত সফল হয়, তেওঁলোকৰ শিক্ষাৰ্থীসকলে অধিক উন্নতমানৰ শিকন অভিজ্ঞতা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হ'ব পাৰে। শিক্ষাৰ লক্ষ্যত উপনীত হ'বৰ কাৰণে শিক্ষণ আৰু শিকন প্ৰয়োজনীয় কাৰ্য। শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়া এক পৰিকল্পিত আন্তঃক্ৰিয়া। ই শিক্ষাৰ্থীসকলৰ আচৰণৰ বাঞ্ছিত পৰিৱৰ্তন সাধন কৰাত সহায় কৰে।

শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়া হ'ল এক উপায় যাৰ জৰিয়তে পূৰ্ব নিৰ্ধাৰিত লক্ষ্য-উদ্দেশ্যসমূহত উপনীত হ'বৰ কাৰণে শিক্ষক, শিক্ষাৰ্থী, পাঠ্যক্ৰম তথা আন চলকসমূহক এক সুনিৰ্দিষ্ট ৰূপত সংগঠিত কৰা হয়।

শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়াৰ প্ৰয়োজনীয় দিশসমূহক তলৰ চিত্ৰৰ সহায়ত দেখুৱাব পাৰি—

চিত্ৰ নং-১ : শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়াৰ প্ৰয়োজনীয় দিশসমূহ

দ্বিতীয় অধ্যায়

UNIT-II

2.00 পৰিকল্পনাৰ ধাৰণা (Concept of Plan) :

নিৰ্দিষ্ট লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্যত উপনীত হ'বৰ বাবে কৰিব লগা কৰ্মপদ্ধিৰ সম্পাদনা কৰা চিন্তা-চৰ্চাৰ সাংগঠনিক ৰূপটোৱেই হ'ল পৰিকল্পনা। অৰ্থাৎ পৰিকল্পনা হৈছে কোনো এক আকাংক্ষিত কাৰ্যত উপনীত হ'বৰ বাবে প্ৰয়োজন হোৱা আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ ক্ৰিয়া। ই হৈছে বুদ্ধিমূলক আচৰণৰ প্ৰথম ধৰ্ম। পৰিকল্পনাই এক প্ৰকাৰ পূৰ্বানুমানৰ দৰে কাম কৰে। ভৱিষ্যত কেনেধৰণৰ হ'ব, সেয়া পৰিকল্পনাই অনুমান কৰিব পাৰে। লগতে ভৱিষ্যতে সন্মুখীন হ'বলগীয়া সমস্যাবোৰৰ প্ৰতিৰোধ কৰিবৰ বাবে কেনেধৰণৰ ব্যৱস্থা হাতত ল'ব লাগে, সেই সম্পৰ্কে ই আগতেই নিৰ্ধাৰণ কৰে। পৰিকল্পনা হৈছে প্ৰকল্প আৰু সময় পৰিচালনাৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ পদ্ধতি। ই হৈছে কিছুমান ক্ৰমিক পৰ্যায়যুক্ত প্ৰক্ৰিয়া যাক কিছুমান নিৰ্দিষ্ট লক্ষ্যত উপনীত হ'বলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

2.01 পাঠ পৰিকল্পনাৰ ধাৰণা আৰু অৰ্থ (Concept and meaning of lesson plan) :

পাঠ পৰিকল্পনা হ'ল ফলপ্ৰসূ শিক্ষাদানৰ এক অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ উপাদান। নিৰ্দেশাত্মক কাৰ্যসমূহ সম্পাদনা কৰিবৰ কাৰণে শিক্ষকে দৈনিক হিচাপত কৰি লোৱা পৰিকল্পনাই হ'ল পাঠ পৰিকল্পনা। অৰ্থাৎ কিছুমান পূৰ্ব নিৰ্ধাৰিত নিৰ্দেশনাত্মক উদ্দেশ্যত উপনীত হ'বৰ কাৰণে এক নিৰ্দিষ্ট সময়সীমাৰ ভিতৰত শিক্ষকে শিক্ষাদান কৰিব লগা পাঠৰ লগত সম্পৰ্কিত দিশসমূহৰ ওপৰত প্ৰস্তুত কৰি লোৱা পৰিকল্পনাই হ'ল পাঠ পৰিকল্পনা।

প্ৰতিজন শিক্ষকেই পাঠ পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা দৰকাৰ, কাৰণ ইয়াক প্ৰতিটো পাঠৰ নিৰ্দেশক বুলি বিবেচনা কৰা হয়।

শিক্ষাবিদ N.L. Bossing ৰ মতে "Lesson plan is the little given to a

পঞ্চম অধ্যায়
UNIT - V

00
01 Demo Lesson plans for Teaching Practice
Skill Lesson (কৌশল মূলক পাঠ)

Lesson Plan No. 1

শ্রেণী সম্পর্কীয় বিবরণ	পাঠ সম্পর্কীয় বিবরণ
১. বিদ্যালয়ৰ নাম : ২. শ্রেণী : ৩. উপস্থিত ছাত্র-ছাত্রীৰ সংখ্যা- 18 ৪. বাকী ৫. সময় : 2:00 - 2:30 ৬. তাৰিখ :	a. বিষয় : বিজ্ঞান b. পাঠৰ নাম : বায়ু c. লেখকৰ নাম : d. শিক্ষয়িত্রীৰ নাম :

১৬. দ্রৱীয় সঁজুলি : চক, দাস্তাৰ, কলম আৰু শ্রেণীৰ অন্যান্য যাবতীয় সঁজুলি।